

2.2. De beleidsartikelen

Inleiding tot de beleidsartikelen

De hoofdtaken van Defensie

De basis van de hoofdtaken van Defensie is vastgelegd in artikel 97, lid 1 van de Grondwet: «Ten behoeve van de verdediging en ter bescherming van de belangen van het Koninkrijk, alsmede ten behoeve van de handhaving en de bevordering van de internationale rechtsorde, is er een krijgsmacht». Voor de krijgsmacht gelden drie hoofdtaken, te weten:

1. de bescherming van de integriteit van het eigen en bondgenootschappelijke grondgebied, inclusief de Nederlandse Antillen en Aruba;
2. de bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit;
3. ondersteuning van de civiele autoriteiten bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp, zowel nationaal als internationaal.

De drie hoofdtaken van de krijgsmacht worden gerealiseerd met behulp van de vier krijgsmachtdelen. Al naar gelang de aard en wijze van optreden zijn per krijgsmachtdeel nader geoperationaliseerde doelstellingen bepaald en in het betreffende beleidsartikel opgenomen en toegelicht.

Eerste doel van het defensiebeleid is het verzekeren van de eigen en bondgenootschappelijke territoriale integriteit. Aan deze algemene beleidsdoelstelling wordt invulling gegeven door het gereedstellen en instandhouden van operationele eenheden van de krijgsmacht. Voor de algemene verdediging kunnen alle middelen van de krijgsmacht worden ingezet. Omdat Nederland vrijwel altijd met andere landen, in de eerste plaats de Navo-partners, zal optreden is interoperabiliteit en flexibiliteit van de strijdkrachten vereist. Door spanningen en destabiliserende ontwikkelingen aan de rand van het Navo-verdragsgebied of door terrorisme kunnen eigen en bondgenootschappelijke belangen worden aangetast. Hierdoor kunnen verplichtingen op grond van artikel 5 van het Navo-verdrag ontstaan. Zowel het inzetgereed krijgen en houden van operationele eenheden als het gezamenlijk kunnen optreden («joint») van krijgsmachtdelen is in een dergelijk geval van cruciaal belang.

Met de inzet van militaire middelen levert Defensie een bijdrage aan een actief veiligheidsbeleid, dat zich niet beperkt tot de zorg voor de veiligheid van het eigen land en die van de bondgenoten, maar zich ook uitstrekt tot breed opgezette conflictpreventie, crisisbeheersing en vredesopbouw, zowel in Europa als daarbuiten. Ook in 2004 zal Nederland, teneinde de internationale rechtsorde te handhaven en te bevorderen, met militaire middelen bijdragen aan internationale crisisbeheersingsoperaties. Naast de al langer lopende operaties op de Balkan, worden Nederlandse militairen tevens ingezet in Afghanistan en Irak. De verwachting is dat in 2004 in ieder geval (een deel van) de operaties zal worden voortgezet. Het belang van crisisbeheersing voor de krijgsmacht is na 11 september 2001 geenszins afgenomen. De teloorgang van staatsstructuren en samenlevingen elders in de wereld, hoe ver weg ook, kan immers gevolgen hebben voor onze eigen veiligheid. Ook het lenigen van humanitaire nood en het voorkomen van vluchtelingenstromen is een belangrijk motief om deel te nemen aan crisisbeheersingsoperaties.

Defensie wil voorts door middel van internationale samenwerking bijdragen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het Nederlandse veiligheids- en defensiebeleid. Het belang van internationale samenwerking is verder toegenomen in het licht van de in EU- en Navo-verband voorgenomen versterking van de Europese crisis-beheersingscapaciteiten. Deze versterking – één van de speerpunten uit de beleidsagenda – is nodig om de effectiviteit en de doelmatigheid van de Europese defensie-inspanningen te vergroten, zowel binnen de Navo als bij de realisatie van de Helsinki Headline Goal van de Europese Unie. De Navo is de hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid. Het Navo-lidmaatschap vergroot de mogelijkheden tot handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde en veiligheid. Door bij te dragen aan de financiering van de Navo-programma's en budgetten draagt Nederland bij aan de instandhouding van de geïntegreerde militaire structuur van het bondgenootschap.

Door de plaatsing van attachés op een aantal geselecteerde ambassades in het buitenland en vlag- en opperofficieren en overig militair en burgerpersoneel bij internationale staven draagt Nederland bij aan het veiligheidsbeleid in het algemeen en aan de bestaande veiligheidsstructuren in het bijzonder. Overige internationale samenwerking neemt voornamelijk de vorm aan van het bijstaan van Midden- en Oost-Europese (MOE) landen op het gebied van opleiding en training, financiële en materiële ondersteuning. Doel hiervan is de toetreding van deze staten tot de Navo mede te faciliteren.

Naast de taken die de krijgsmacht uitvoert in het kader van de internationale veiligheid, worden militairen en in voorkomend geval ook militair materieel – op verzoek en onder gezag van civiele autoriteiten – ingezet om bij te dragen aan de handhaving van de nationale rechtsorde en veiligheid en steunverlening in het kader van het algemeen belang.

Behalve aan het voldoen aan mogelijke verzoeken van deze aard door de civiele autoriteiten zal in 2004 ook de nodige aandacht worden gegeven aan de beoefening van procedures die militaire en civiele autoriteiten en organisaties tijdens crisis dienen te hanteren.

De aanslagen van 11 september 2001 en de daarop volgende gebeurtenissen hebben het belang van deze derde hoofddoelstelling van de krijgsmacht – de ondersteuning van civiele autoriteiten – onderstreept. Defensie werkt, mede op grond van bestaande regelingen in het kader van de militaire bijstand en steunverlening, nauw samen met andere overheidsdiensten in Nederland. De krijgsmacht fungeert op die manier met de haar ter beschikking staande middelen als «vangnet» voor civiele autoriteiten.

Beleidsartikel 01 Koninklijke marine

Algemene beleidsdoelstelling

De Koninklijke marine levert met de realisatie van een adequaat maritiem-militair vermogen en door de gereedstelling van de voor hun taak berekende eenheden een bijdrage aan de hoofddoelstellingen van de krijgsmacht.

De Koninklijke marine levert eenheden die met eenheden van andere krijgsmachtdelen (joint) en/of krijgsmachten van andere staten (combined) inpasbaar zijn in grotere internationale verbanden. De maritieme inspanning richt zich primair op de (vrije) zee als uitvalsbasis voor operaties op en boven het land, of op de ondersteuning daarvan. Vanuit zee worden doelen bestreden en eenheden aan land gezet. De benodigde maritieme capaciteiten worden daartoe in taakgroepverband bijeen gebracht. De zee biedt veelal de mogelijkheid om nabij het operatieterrein te komen, zonder het grondgebied van andere landen te betreden. Zodoende zijn deze eenheden geschikt om bij te dragen aan het voorkomen van een conflict of om op te treden in geval van een crisis. Als de preventie van een conflict faalt, zijn zeestrijdkrachten in staat direct (door de inzet van scheepswapens of mariniers) of indirect (door het opleggen van een embargo) de situatie op het land te beïnvloeden. In geval van een grootschaliger, landgebonden operatie leveren zeestrijdkrachten cruciale ondersteuning en bescherming. De zee is vaak ook de voornaamste aanvoerrote van materieel en voorraden. De maritieme inspanning richt zich ook op de bescherming van het zeeverkeer. Niet meer langdurig in de vorm van konvooibegeleiding, maar geconcentreerd op zeestraten en zeehavens, die kwetsbaar zijn voor terrorisme, en op de bescherming van de zeeroutes nabij conflictgebieden. Ten slotte richt de maritieme inspanning zich ook op politionele en justitiële taken (kustwachttaken) en taken lager in het geweldsspectrum, zoals blokkade en embargo, zowel in kustwateren, als op volle zee.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De geoperationaliseerde doelstellingen van de Koninklijke marine worden weergegeven in de onderstaande doelstellingenmatrix. Hierin is aangegeven hoeveel eenheden (kwantiteit) binnen welke termijn (reactietijd) beschikbaar dienen te zijn voor inzet ten behoeve van de drie hoofddoelstellingen van Defensie. Uitgangspunt daarbij is dat de eenheden binnen de aangegeven gereedheidstermijn voor het gehele geweldsspectrum inzetbaar zijn (kwaliteit).

De indeling van de gereedheidstermijnen sluiten aan bij de Navo-indeling in High Readiness Forces (HRF) en Forces of Lower Readiness (FLR).

Type eenheid (Groep):	Eenheden:	Totaal	Inzetbaar HRF:		Inzetbaar FLR:
			Direct	Op korte termijn:	Op lange termijn:
Eskaderschepen	Fregatten *)	12	3	6	2+1
	Bevoorradingsschepen	2		2	
Onderzeedienst	Amfibische schepen (LPD)	1		1	
	Onderzeeboten	4	1	2	1
Mijnendienst	Ondersteuningsvaartuigen	1		1	
	Mijnenbestrijdingsvaartuigen	10	2	6	2
Helikoptergroep MPA-groep	Hydrografische vaartuigen	2		2	
	Maritieme helikopters	20	7	9	4
MPA-groep	Maritieme patrouillevliegtuigen (MPA's)	10			10
Marinierseenheden:	Mariniersbataljons	2	1	1	
	Ondersteunende mariniersbataljons **)	3	3		
	Pelotons bijzondere bijstandseenheid	3	3		
Caribische eenheden:	Fregatten	1	1		
	Maritieme helikopters	1	1		
	Ondersteuningsvaartuigen	1		1	
	Marinierspelotons met gevechtssteun	6	2	4	
	Pelotons Antilliaanse militie	2		2	
	Pelotons Arubaanse militie	1		1	

In de doelstellingenmatrix zijn de maatregelen Strategisch Akkoord en het Hoofdlijnenakkoord verwerkt.

*) Het additionele fregat in de kolom FLR/LTBF betreft een LCF in proeftochtstatus.

***) Betreffen het Gevechtssteun-, het Amfibisch Ondersteunings- en het Logistieke Bataljon.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die de Koninklijke marine ter beschikking staan voor de realisatie van de nader geoperationaliseerde doelstellingen zijn in de volgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen van beleid beleidsartikel 01 Koninklijke marine (bedragen x € 1 000)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Verplichtingen	1 287 144	1 029 326	868 814	787 748	782 063	815 152	789 717
Uitgaven							
Programma-uitgaven							
Commandant der Zeemacht in Nederland	336 969	338 692	317 617	289 461	270 381	258 178	258 130
Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied	71 428	68 333	68 605	67 965	67 596	67 236	67 157
Commandant van het Korps mariniers	116 220	122 154	112 500	112 427	110 855	107 000	106 012
Subsidies en bijdragen	149	126	114	105	105	100	100
Investerings	380 308	384 847	328 225	323 367	323 211	365 191	372 763
Totaal Programma-uitgaven	905 074	914 152	827 061	793 325	772 148	797 705	804 162
Apparaatsuitgaven							
Admiraliteit	220 492	227 838	218 892	208 537	188 729	192 666	178 815
Wachtgeld en inactiviteitswedden	17 081	15 054	14 854	13 819	12 406	10 722	9 615
Totaal Apparaatsuitgaven	237 573	242 892	233 746	222 356	201 135	203 388	188 430
Totaal uitgaven	1 142 647	1 157 044	1 060 807	1 015 681	973 283	1 001 093	992 592
Ontvangsten	57 078	112 920	56 064	47 463	47 551	48 551	50 593

Uitgavenverdeling naar operationele doelstelling

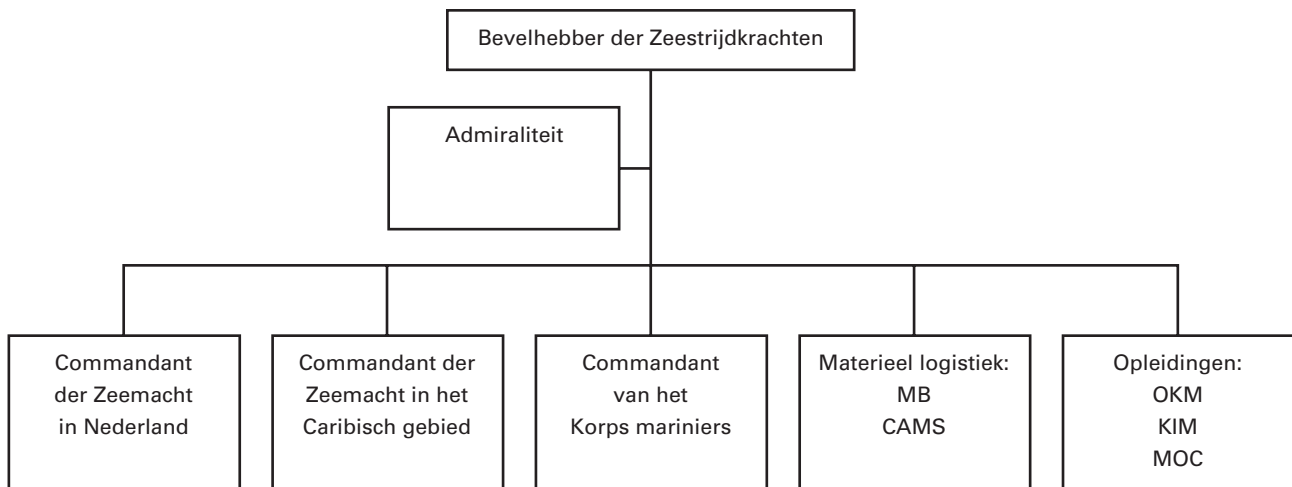
In de tabel budgettaire gevolgen van beleid worden de uitgaven van de Koninklijke marine die samenhangen met de realisatie van de operationele doelstellingen gepresenteerd. Bij deze presentatie is de organisatorische indeling van de Koninklijke marine gehanteerd. In de onderstaande tabel zijn de programma-uitgaven, exclusief investeringen en subsidies, extra-comptabel toegerekend aan de operationele doelstellingen uit de doelstellingenmatrix. In bijlage 6 is een totaal overzicht opgenomen voor de gehele defensiebegroting inclusief een technische toelichting.

De toe te rekenen uitgaven betreffen de uitgaven aan de operationele doelstelling uit dit beleidsartikel en de uitgaven door ondersteunende eenheden uit het niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht». Bij de ondersteunende eenheden zijn de direct aan producten/diensten te relateren uitgaven aan de hand van de gerealiseerde output toegerekend aan de afnemer. De niet toerekenbare uitgaven zijn op basis van de financiële omvang van de direct toerekenbare uitgaven of van de personele omvang toegerekend.

Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2004 in € 1 000 Koninklijke marine	Operatio- nele com- mandanten (artikel 01)	Admiraliteit (artikel 01)	OKM, MOC en KIM (artikel 60)	MB, CAMS (artikel 60)	Dico- eenheden (artikel 60)	Totaal
Toe te rekenen uitgaven						
Eskaderschepen	139 085	23 789	16 286	71 621	4 745	255 526
Onderzeedienst	16 472	2 548	3 641	22 527	750	45 939
Mijnendienst	35 582	3 075	4 745	33 984	1 498	78 884
Helikoptergroep	60 427	2 053	4 410	721	999	68 611
Maritieme patrouillegroep	66 050	2 540	4 797	2 164	1 749	77 300
Marinierseenheden	112 500	9 012	7 637	5 217	4 496	138 861
Caribische eenheden	68 605	931	1 580	754	999	72 868
Totaal toe te rekenen	498 722	43 949	43 096	136 987	15 236	737 990
Nog niet toe te rekenen uitgaven		3 735	4 099	62 897	9 740	80 470
Niet toe te rekenen uitgaven						
Investeringen		328 225				328 225
Keuring/werving/Init. opleidingen		5 868	43 515		4 234	53 618
Wachtgelden/inactiv. wedden		14 854				14 854
Subsidies		114				114
Apparaat		165 341				165 341
Totaal	498 722	562 085	90 710	199 884	29 210	1 380 612

Activiteiten

De activiteiten van de Koninklijke marine worden onderverdeeld in operationele, ondersteunende en bestuurlijke activiteiten, welke zijn ondergebracht bij de Resultaat Verantwoordelijke Eenheden. De Commandant der Zeemacht in Nederland (CZMNED), de Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied (CZMCARIB) en de Commandant van het Korps mariniers (CKMARNNS) zijn verantwoordelijk voor de operationele activiteiten. Het Centrum voor Automatisering van Missiekritieke Systemen (CAMS), het Marinebedrijf (MB), het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) en de Opleidingen Koninklijke marine (OKM) alsmede het Mariniersopleidingscentrum (MOC) geven inhoud aan de ondersteunende activiteiten. De ondersteunende eenheden zijn opgenomen in niet-beleidsartikel 60. De bestuurlijke activiteiten worden door de Admiraliteit gecoördineerd en ondersteund. Dit leidt tot de volgende organisatiestructuur:

De drie hoofdactiviteiten bij de operationele RVE'n zijn: het gereedstellen, het inzetbaar houden en het inzetten, anders dan door de CDS, van de operationele eenheden van de vloot, waaronder de vliegende eenheden, en de eenheden van het Korps mariniers. Deze activiteiten omvatten onder andere een veelheid van Navo-, Partnerschap voor de Vrede-, multinationale en nationale oefeningen, de uitvoering van kustwachttaken alsmede de opwerkactiviteiten zowel op het niveau van de individuele eenheid als in nationaal verband.

Commandant der Zeemacht in Nederland (CZMNED)

De CZMNED is verantwoordelijk voor het gereedstellen, inzetbaar houden en inzetten van de operationele eenheden van de vloot, met uitzondering van de eenheden die vallen onder de CZMCARIB, de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten (BDZ) of de chef Defensiestaf. Tevens vervult hij de functie van Admiraal BENELUX (ABNL). Daartoe beschikt hij over een geïntegreerde Belgisch-Nederlandse operationele staf en een taakorganisatie. De taakorganisatie realiseert de operationele inzet van de Belgische en Nederlandse eenheden. De CZMNED heeft tevens de operationele leiding over de Kustwacht Nederland (KWNED). Het kustwachtcentrum bevindt zich dan ook op dezelfde plaats als het Marine Hoofdkwartier (zie ook beleidsartikel 10 Civiele taken).

Onder CZMNED vallen de groepen Eskaderschepen, de Onderzeedienst, de Mijndienst, de Maritieme Helikopters en de Maritieme Patrouille-vliegtuigen.

De operationele activiteiten van de maritieme patrouille-vliegtuigen worden zo snel mogelijk beëindigd. De tien P-3C Orions worden vanaf 2004 verkoopgereed gemaakt. Het marinevliegkamp Valkenburg wordt begin 2004 gesloten; er zal uitsluitend nog sprake zijn van vliegbewegingen die verband houden met het verkoopgereed maken van de vliegtuigen. Twee van de in totaal acht M-fregatten beëindigen in 2004 hun operationele activiteiten en worden uit dienst gesteld. Overeenkomstig de Najaarsbrief zullen de L-fregatten hun operationele activiteiten in 2004 en 2005 beëindigen. Twee Alkmaar-klasse mijnenbestrijdingsvaartuigen hebben hun operationele activiteiten inmiddels beëindigd.

Door het afstoten van de P-3C Orions vervallen de middelen die Defensie tot dusver ter beschikking kon stellen voor de uitvoering van luchtverkenning boven zee ten behoeve van de KWNEED. De uitvoering van deze luchtverkenningstaken blijft onverminderd van belang. Daarom wordt in interdepartementaal verband onderzocht hoe tijdig in geschikte alternatieven kan worden voorzien.

Voor het uitvoeren van de taken zijn de onderstaande vaardagen en vliegreuren geraamd.

Prestatiegegevens CZMNEED	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004*
Fregatten/bevoorradingsschepen/amfibisch schip (LPD)	Vaardagen	694	1 191	1 111
Standing Naval Forces Atlantic and Mediterranean	Vaardagen	170	380	400
UK/NL Amphibious Force and NAVO Striking Fleet Atlantic	Vaardagen	47	148	170
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vaardagen	477	663	541
Onderzeeboten	Vaardagen	270	387	430
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vaardagen	270	387	430
Mijnenbestrijdingsvaartuigen	Vaardagen	730	460	460
Mine Counter Measure Forces North and South	Vaardagen	225	222	230
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vaardagen	505	238	230
Hydrografische vaartuigen	Vaardagen	324	330	330
Hydrografische opnemingen	Vaardagen	324	330	330
Maritieme helikopters	Vliegreuren	2 580	3 745	3 745
Standing Naval Forces Atlantic and Mediterranean	Vliegreuren	–	–	500
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vliegreuren	2 580	3 745	3 245
Maritieme patrouillevliegtuigen	Vliegreuren	1 557	1 950	450
Inzet maritiem patrouillevliegtuig vanaf Kevlavik	Vliegreuren	77	125	–
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vliegreuren	1 480	1 825	–
Instandhoudingsvluchten	Vliegreuren	–	–	450

* De reductiemaatregelen uit het Strategisch Akkoord en het Hoofdlijnenakkoord zijn verwerkt in de raming 2004 (geldt met name voor vliegreuren Marinepatrouillevliegtuigen en nationale en internationale oefeningen).

Bovenstaande realisaties en ramingen zijn exclusief de vaardagen en vliegreuren voor KWNEED (zie hiervoor het beleidsartikel 10 Civiele taken) en eventuele inzet voor crisisbeheersingsoperaties, zoals Enduring Freedom (zie hiervoor het beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties).

Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied (CZMCARIB)

De CZMCARIB is verantwoordelijk voor het inzetten van de Caribische eenheden en het inzetbaar houden in zijn bevelsgebied. Vanwege de specifieke geografische kenmerken van het Caribisch gebied betreft het eenheden van de Koninklijke marine. De autoriteit waaronder de eenheden organiek vallen, blijft logistiek verantwoordelijk. De CZMCARIB vervult de nevenfunctie van Commandant Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (KWNA&A, zie voor deze kustwachttaak het beleidsartikel 10 Civiele taken). In de Amerikaanse organisatie voor de bestrijding van drugs, de *Joint Interagency Task Force South* (JIATF-SOUTH) vervult CZMCARIB de functie van *Commander Task Group 4.4* (CTG 4.4). CZMCARIB is tevens belast met het oproepen, keuren, selecteren en plaatsen van de Antilliaanse en Arubaanse militie.

De Caribische eenheden bestaan uit vloot- en marinierseenheden, eenheden van de Antilliaanse en Arubaanse militie, het hoofdkwartier, drie kazernes en ondersteunende eenheden. Het hoofdkwartier en het kustwachtcentrum zijn samengevoegd.

Door het afstoten van de P-3C Orions vervallen de middelen die Defensie tot dusver ter beschikking kon stellen voor de uitvoering van luchtverkenning boven zee ten behoeve van de KWNA&A. De uitvoering van deze luchtverkenningstaken blijft onverminderd van belang. Daarom wordt in interdepartementaal en intergouvernementeel verband onderzocht hoe tijdig in geschikte alternatieven kan worden voorzien.

Voor de activiteiten van CZMCARIB zijn de volgende vaardagen, vlieguren en mensoefendagen geraamd.

Prestatiegegevens CZMCARIB	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004*
Fregatten	Vaardagen	53	33	72
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vaardagen	43	31	59
Operationele gereedheid op peil houden	Vaardagen	7	2	9
Bestrijding illegale handel verdovende middelen	Vaardagen	3	–	4
Maritieme helikopters	Vlieguren	102	135	135
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vlieguren	83	130	106
Operationele gereedheid op peil houden	Vlieguren	13	5	20
Bestrijding illegale handel verdovende middelen	Vlieguren	6	–	9
Maritieme patrouillevliegtoegen	Vlieguren	102	100	–
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vlieguren	88	100	–
Operationele gereedheid op peil houden	Vlieguren	14	–	–
Ondersteuningsvaartuig	Vaardagen	84	90	90
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vaardagen	69	80	80
Operationele gereedheid op peil houden	Vaardagen	15	10	10
Marinierspelotons met gevechtssteun	Mensoefendagen	12 547	14 500	14 500
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Mensoefendagen	825	–	800
Operationele gereedheid op peil houden	Mensoefendagen	11 722	14 500	13 700
Pelotons Antilliaanse en Arubaanse militie	Mensoefendagen	1 377	800	800
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Mensoefendagen	214	25	200
Operationele gereedheid op peil houden	Mensoefendagen	1 163	775	600

* De reductiemaatregelen uit het Strategisch Akkoord en Hoofdlijnenakkoord zijn verwerkt in de raming 2004 (geldt met name voor vlieguren).

De bovenstaande ramingen zijn exclusief de dagen en uren die beschikbaar zijn voor de uitvoering van civiele taken voor de KWNA&A (zie beleidsartikel 10 Civiele taken) en eventuele inzet voor crisisbeheersingsoperaties (zie hiervoor het beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties).

Commandant van het Korps mariniers (CKMARNS)

CKMARNS is verantwoordelijk voor het gereedstellen en inzetbaar houden van de marinierseenheden.

CKMARNs bestaat uit het hoofdkwartier, de Groep Operationele Eenheden van de Mariniers (GOEM), de kazernes in Doorn, Rotterdam en Texel alsmede de Marinierskapel der Koninklijke marine. Het derde mariniersbataljon zal niet langer volledig paraat worden gesteld.

In de volgende tabel is de relatie opgenomen tussen de belangrijkste activiteiten van CKMARNs en de beschikbare mensoefendagen.

Prestatiegegevens CKMARNs	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004*
Mariniersbataljons en Ondersteunende MARNsBAT	Mensoefendagen	139 523	123 042	118 000
Gereedstelling 1MARNsBAT/2MARNsBAT *)	Mensoefendagen	119 511	109 018	103 976
Beschikbaar houden nood-hulpverkenningseenheid	Mensoefendagen	16	24	24
Opleidingen	Mensoefendagen	19 996	14 000	14 000
Bijzondere Bijstandseenheid Mariniers (BBE)	Mensoefendagen	6 228	9 000	9 000
Gereedstelling	Mensoefendagen	6 228	9 000	9 000

* 1 bataljon op 10 dagen notice to move en 1 bataljon op 20 dagen notice to move.

** De reductiemaatregelen uit het Strategisch Akkoord en het Hoofdlijnenakkoord zijn verwerkt in de raming 2004 (niet volledig paraat stellen derde mariniersbataljon).

Bovenstaande ramingen zijn exclusief de eventuele inzet voor crisis-beheersingsoperaties (zie hiervoor het beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties).

Admiraliteit

De Admiraliteit draagt zorg voor de coördinatie en ondersteuning van de bestuurlijke activiteiten en bestaat uit een beleidsstaf en diverse uitvoerende diensten. De beleidsstaf ondersteunt de bevelhebber en draagt zorg voor het uitwerken van het beleid en het opstellen van plandocumenten. De grotere uitvoerende diensten betreffen:

- de ARBO-dienst;
- de Audiovisuele Dienst;
- het Centrum voor Operationele Data-analyse;
- de Dienst Bedrijfsgezondheidszorg;
- de Dienst der Hydrografie;
- de Dienst Maritieme Historie, inclusief de marinemusea;
- de Publicatievoorziening en Reproductie;
- de Sociaal Medische Dienst;
- het Verbindingscentrum Den Haag.

Daarnaast valt onder de Admiraliteit ook het personeel dat is geplaatst in het buitenland (zoals bij de Navo, de Europese Unie, de Verenigde Naties en de OVSE), bij het Koninklijk Huis en personeel dat revalidatie ondergaat bij de Sociaal Medische Dienst.

Investerings

In de onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op investeringsprojecten. Hierbij is de informatie welke tot voor kort in het Materieel-projectenoverzicht werd opgenomen, samengevoegd met de financiële

informatie uit de artikelsgewijze toelichting. De projecten die hier nader worden toegelicht zijn de DMP-projecten die in realisatie zijn en de DMP-projecten waarover in het begrotingsjaar een behoeftestellingsbrief naar het Parlement zal worden gezonden.

Het beleid is gericht op verbetering van het bestaande materieel, opheffing van tekortkomingen en vervanging van verouderd materieel door modern hoogwaardig materieel.

Project Fregatten van de Zeven Provinciën-klasse

Doelstelling	Instandhouding van capaciteiten op het vlak van maritieme commandovoering, maritieme oorlogsvoering en luchtverdediging voor de lange afstand door het in gebruik nemen van vier Luchtverdedigings- en commandofregatten (LCF).						
Projectomvang	€ 1 607,7 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	Bouw en proeftocht	Bouw, proeftocht en integratie hard- en software	1e LCF operationeel				
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		62 544	42 697				
Uitgaven (x € 1 000)	166 257	141 571	79 595	70 112	32 000	20 833	29 300

LCF-1 (Hr. Ms. De Zeven Provinciën) is op 26 april 2002 in dienst gesteld en zal in 2005 operationeel zijn. LCF-2 (Hr. Ms. Tromp) is op 14 maart 2003 in dienst gesteld. LCF-3 bevindt zich in de afbouwfase en zal begin 2004 in dienst worden gesteld. LCF-4 is in aanbouw en is op 19 april 2003 gedoopt. In 2004 wordt vervolgd met de hardware/software integratie en proefnemingen aan boord. De uitvoering van het project verloopt volgens plan. Er wordt samengewerkt met Duitsland en Canada. Over de verwervingsvoorbereiding van het deelproject Sirius, een infrarood zoeken volgsysteem, wordt de Kamer eind 2004 met een D-brief geïnformeerd.

Project Aanpassing Mijnenbestrijdingscapaciteit (PAM)

Doelstelling	Instandhouding van de mijnenbestrijdingscapaciteit door modernisering van de jaagcomponent (sonar/C2-deel).						
Projectomvang	€ 185,8 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten		Uitvoering	Uitvoering 1e gereed	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering 10e gereed
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		10 881	25 561				
Uitgaven (x € 1 000)	26 274	21 742	24 685	27 183	27 358	20 252	19 941

Het betreft de modernisering van tien Alkmaar-klasse mijnenjagers. De uitvoering is begonnen. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met België. De veegcomponent is ten gevolge van een financiële prioriteitstelling voor onbepaalde tijd uitgesteld. De projectomvang is daarom neerwaarts bijgesteld. Onderzocht zal worden hoe de behoefte aan veegcapaciteit door intensievere internationale samenwerking kan worden ingevuld.

Project Hydrografische Opnemingsvaartuigen (HOV)

Doelstelling	Instandhouding van een militair hydrografische capaciteit door vervanging van de twee verouderde Noordzee-opnemers door twee opnemingsvaartuigen en de afstoting van Hr. Ms. Tydeman.						
Projectomvang	€ 54,5 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	Bouw	HOV-1 in de vaart	HOV-2 in de vaart				
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		4 400	1 700				
Uitgaven (x € 1 000)	14 781	32 574	6 806				

De militaire hydrografische capaciteit betreft de ondersteuning van militaire operaties en de uitvoering van de (civiele) hydrografische taak op het Nederlands deel van het continentaal plat en in de wateren rond de Nederlandse Antillen en Aruba. Het project loopt volgens plan.

Project Tweede Landing Platform Dock (LPD-2)

Doelstelling	Zeker stellen van het voortzettingsvermogen van het huidige LPD (Hr.Ms. Rotterdam) alsmede de uitbreiding van de amfibische liftcapaciteit en strategische zeetransportcapaciteit door de verwerving van een tweede amfibisch transportschip. In het kader van EVDB wordt het schip voorzien van commandofaciliteiten.						
Projectomvang	€ 220,1 miljoen exclusief € 36,9 miljoen voor commandofaciliteiten ten laste van beleidsartikel 11 «Internationale samenwerking».						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten		Bouw	Bouw	Bouw	Proeftocht	Operationeel	
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		38 400	6 200				
Uitgaven (x € 1 000)	4 389	41 058	55 948	53 961	50 109	9 863	1 000

Het contract met de Koninklijke Schelde Groep (KSG) is op 3 mei 2002 getekend. De kiel van het schip is gelegd op 18 juni 2003. Overdracht aan de Koninklijke marine vindt plaats in 2006. LPD-2 is in 2007 operationeel.

Project NH-90

Doelstelling	Instandhouding van de algemene maritiem-militaire capaciteiten alsmede capaciteiten op het vlak van tactisch (maritiem) luchttransport en opsporing en redding door de vervanging van de Lynx-helikopter door 20 NH-90 helikopters.						
Projectomvang	€ 883,2 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten				Deelname multinationale OPEVAL		Aflevering 1e NH90	
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		68 810	23 499				
Uitgaven (x € 1 000)	13 787	15 037	24 198	47 876	76 796	121 608	131 672

De Koninklijke marine zal vanaf 2005 deelnemen aan de internationale operationele evaluatie (OPEVAL) door de levering van schepen voor de uitvoering van de evaluatie en het wetenschappelijk onderzoek. De eerste NH-90 helikopter wordt in 2007 aan de Koninklijke marine geleverd. Naar verwachting zullen alle twintig NH-90 helikopters in 2012 zijn afgeleverd. Het project NH-90 is een multinationaal project waaraan inmiddels acht landen deelnemen. De uiteindelijke verhouding tussen «full mission capable» en transporthelikopters is onderwerp van een krijgsmachtbrede studie onder leiding van de chef Defensiestaf naar de «integrale militaire helikoptercapaciteit».

Project CUP-Orion

Doelstelling	Instandhouding van de algemene maritiem-militaire capaciteiten alsmede capaciteiten op het gebied van surveillance boven land en opsporing en redding door de modernisering van tien Orions naar eenzelfde, op oppervlakte surveillance gerichte basisconfiguratie en de multifunctionele uitrusting van zeven van de tien Orions.						
Projectomvang	€ 208,6 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	In uitvoering	In uitvoering, 1e gereed	In uitvoering	In uitvoering		Laatste gereed	
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		14 639	1 647				
Uitgaven (x € 1 000)	9 419	27 484	39 022	47 031	38 221	23 652	3 376

Gezien de verplichtingenstand van het project en met het oog op de verkoopbaarheid van de vliegtuigen is, ondanks de geplande afstoting van de P-3C Orion patrouillevliegtuigen, gekozen het project CUP-Orion ongewijzigd te voltooien. Het testprogramma van het eerste vliegtuig was begin 2002 gereed. In het tweede kwartaal van 2002 is met betrekking tot de overige vliegtuigen begonnen aan de modernisering. Het eerste vliegtuig is zomer 2003 gereed gekomen. Hierna begint de testfase

waarna het vliegtuig in 2004 wordt overgedragen aan de Koninklijke marine, dan wel de koper(s) van deze vliegtuigen. In het project wordt samengewerkt met de Verenigde Staten.

Vervanging Verbindingsapparatuur Mariniers (NIMCIS) (eerste fase)

Doelstelling	Verbetering van capaciteiten voor informatie-uitwisseling van de operationele marinierseenheden door de vervanging van radioapparatuur door een Nieuwe Generatie Mariniers Communicatie en Informatie Systeem (NIMCIS).						
Projectomvang	€ 73,9 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	A-brief		B/C/D-brief Eerste aflevering				
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			10 000				
Uitgaven (x € 1 000)			10 000	26 000	26 000	8 300	3 600

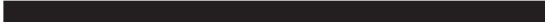
De eerste fase van dit project omvat de introductie van beveiligde communicatiemiddelen voor spraak en data in de VHF-, UHF- en HF-frequentiebanden en een kleine hoeveelheid informatieverwerkende systemen voor «situational awareness» (digitale kaarten en geautomatiseerde positiebepaling). Het project houdt rekening met de interoperabiliteit met eenheden van de Koninklijke landmacht en bondgenoten, met nadruk op de UK/NL Amphibious Force. In verband met de zorgelijke status van de bestaande radioapparatuur is het project vervroegd ten opzichte van de begroting 2003. Doordat wordt afgezien van het volledig paraatstellen van het derde mariniersbataljon, is de omvang van het project met € 12,2 miljoen verminderd van € 86,1 miljoen naar € 73,9 miljoen. De A-brief is in april 2002 aan de Kamer aangeboden. Naar verwachting zal de gecombineerde B/C/D-brief medio 2004 aan de Kamer worden aangeboden. Naar verwachting zullen in 2004 de eerste systemen in gebruik worden genomen. Fase 2 zal in 2008 aanvangen. Deze fase is opgenomen in de enveloppe «Verbetering inzetbaarheid vredesoperaties» in het Hoofdlijnenakkoord.

Project Satellietcommunicatie voor militair gebruik (MILSATCOM)

Doelstelling	De verbetering van <i>command and control</i> en informatieverwerking door introductie van lange-afstand verbindingapparatuur op basis van satellietcommunicatie.						
Projectomvang	€ 255,0 miljoen. Hiervan is € 218,7 miljoen ondergebracht in de begroting van de KM						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		7 653	7 758				
Uitgaven (x € 1 000)	21 403	20 227	37 261	11 273	11 631	17 118	13 219

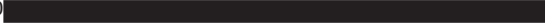
Dit interservice project waarvoor de Koninklijke marine de «Single Service Manager» (SSM) en «Single Service Procurer» (SSP) is, bestaat uit twee delen. Het korte-termijn deel omvat een anker- of grondstation en bijbehorende mobiele tactische terminals voor de Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht. Het contract is getekend op 8 mei 2002. Het bouwkundig deel van het grondstation (Lauwersmeer) is opgeleverd. De ingebruikname is voorzien vanaf november 2003 en is naar verwachting gereed in maart 2004. Het lange-termijn deel voorziet in de verwerving van aanvullende grondapparatuur en de verwerving van capaciteit op militaire communicatiesatellieten. Voor de verwerving van capaciteit op Amerikaanse AEHF-satellieten is in november 2002 een MOU met de Verenigde Staten afgesloten. In 2003 wordt de verwerving van capaciteit op SHF-communicatiesatellieten van een Europese bondgenoot voorbereid. De D2-brief hieromtrent zal eind 2003 aan de Kamer worden aangeboden. Het lange-termijn deel omvat tevens de plaatsing van een AEHF-terminal op het grondstation, sloopsterminals en tactische terminals voor de Koninklijke marine, land- en luchtmacht. Na indiening van de Rijksbegroting 2003 is budget aan de begroting van de Koninklijke marine toegevoegd vanuit de andere defensieonderdelen.

Project precisie geleide wapens tegen landdoelen

Doelstelling	Beïnvloeding van de situatie op het land vanuit de (vrije) zee door het (dreigen met) bestrijden van strategische doelen in vooral de beginfase van een conflict. Hiermee wordt zowel een Navo (PCC) als een Europese behoefte (HHG) ingevuld.							
Projectomvang	€ 109,0 miljoen							
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008	
Activiteiten	A-brief							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)								
Uitgaven (x € 1 000)	2000 5 000 13 000							

Overwogen wordt de vier luchtverdedigings- en commandofregatten uit te rusten met kruisvluchtwapens van het type Tomahawk. De behoeftestelling (A-brief) zal mogelijk in 2004 aan de Kamer worden aangeboden.

Project Maritieme Theatre Ballistic Missile Defence (MTBMD)

Doelstelling	Voorzien in een Europese capaciteit voor de verdediging van kustgebieden, havens en vlootverbanden tegen tactische en ballistische raketten.							
Projectomvang	€ 148,6 miljoen							
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008	
Activiteiten								
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	1 150 							
Uitgaven (x € 1 000)	230 690 230							

Zowel binnen de Navo als de EU is behoefte aan de verdedigingscapaciteit tegen ballistische raketten. Nederland en Duitsland kunnen hierin voorzien en hebben over de technische mogelijkheden om aan boord van de LC-fregatten een dergelijke capaciteit te plaatsen een «Concept Validation Phase» (CVP) uitgevoerd. Ontwikkelingen in de VS hebben ertoe geleid dat aansluitend op de CVP een vervolgstudie noodzakelijk is met betrekking tot het optimaliseren van de prestaties van de thans door de Verenigde Staten voorziene «TBM-interceptor». Ook wordt hierin de integratie van de interceptor in het Duits-Nederlandse «Anti Air Warfare» systeem onderzocht. Het eerste gedeelte van deze studie wordt naar verwachting eind 2005 afgerond. De uitkomst dient als basis voor eventuele besluitvorming over implementatie aan boord van de LC-fregatten.

Project Upgrade Harpoon missiles (inclusief «Service Life Surveillance programme»)

Doelstelling	Instandhouden en verbeteren van de capaciteit van het Harpoon «anti ship missile» met name gericht op verbetering van de capaciteit tegen relatief kleine doelen in kustwateren.						
Projectomvang	€ 28,3 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	A-brief						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			1 000	[Redacted]			
Uitgaven (x € 1 000)			1 000	1 000	9 000	9 000	6 300

Het project betreft instandhouding en verbetering van de oppervlaktebestrijdingsraketten voor maximaal tien fregatten (4 LC-fregatten en 6 M-fregatten).

Vervanging van het «all terrain vehicle» BV-206

Doelstelling	Instandhouden van de mobiliteit van de operationele marinierseenheden onder alle klimatologische en terreinomstandigheden.						
Projectomvang	€ 53,5 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten			A-brief	B/C-brief			
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)				[Redacted]			
Uitgaven (x € 1 000)					10 400	9 800	23 100

Dit project beoogt het instandhouden van de mobiliteit van de operationele marinierseenheden onder alle klimatologische en terreinomstandigheden door vervanging van de BV-206 door een «all terrain vehicle» waarvan een deel gepantserd. Voor dit project is € 53,5 miljoen

gereserveerd in de jaren 2006–2009. Dit project is opgenomen in de enveloppe «Verbetering inzetbaarheid vredesoperaties» in het Hoofdlijnenakkoord.

Overige investeringen

LCF munitie

Doelstelling	Voorzien in nieuwe typen munitie voor de Luchtverdedigings- en Commandofregatten (LCF)						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		29 300	14 500				
Uitgaven (x € 1 000)		29 000	25 000	25 000	25 000	40 000	55 000

Tot en met de begroting 2003 was de benodigde munitie voor de Koninklijke marine, inclusief die voor het LCF, opgenomen onder «munitie» in de post «overige investeringen». Het betreft hier de Evolved Sea Sparrow Missile (ESSM), de Standard Missile 2 (SM2) en de munitie voor het 127 mm kanon. Door de krijgsmachtbrede behoefte aan standaardisatie in de begrotingsopbouw wordt de realisatie van deze behoefte separaat zichtbaar gemaakt.

Niet meer opgenomen DMP projecten

Vervanging Hr. Ms. Zuiderkruis

Hr. Ms. Zuiderkruis zal worden opgevolgd door een schip dat naast de functie van maritiem bevoorradingschip ook uitrusting en andere voorraden kan vervoeren. Een eerste raming hiervoor wordt voorzien buiten de begrotingsperiode.

Project Marinierskazerne Buitenveld

Besloten is het derde mariniersbataljon niet meer volledig paraat te stellen. Daarmee is de behoefte aan infrastructuur vervallen.

Subsidies

De Koninklijke marine verleent subsidies aan instanties die activiteiten uitvoeren die het belang van de Zeemacht dienen. Het betreft de Koninklijke marine Jacht Club (€ 40 500), de Marine Watersportvereniging (€ 26 000), de Koninklijke Vereniging Marine Officieren (€ 22 500) en het Zeekadettenkorps (€ 24 000). In totaal wordt in 2004 voor een bedrag van € 0,113 miljoen aan subsidies verleend. Deze vermelding vormt voor de onder dit artikel opgenomen subsidieverleningen de wettelijke grondslag als bedoeld in artikel 4.23, derde lid, onder c van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Ontvangsten

De ontvangstenbegroting van de Koninklijke marine (exclusief de ontvangsten van ondersteunende diensten Koninklijke marine) beslaat in 2004 € 56,1 miljoen. Deze ontvangsten hebben onder andere betrekking op:

- terug te vorderen BTW (de grootste post);
- aan personele uitgaven gerelateerde ontvangsten voor onder andere voeding, huisvesting, onderwijskosten van gezinsleden in het buitenland en geneeskundige declaraties;
- ontvangsten voor werkzaamheden en dienstverlening door het Marinebedrijf;
- terugontvangsten op Foreign Military Sales-programma's;
- verrekeningen met Navo-partners;
- verrekening van (mede)gebruik van vliegveld De Kooy.

Indien de ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten of goederen aan andere defensieonderdelen of agentschappen, worden additionele uitgaven gehanteerd.

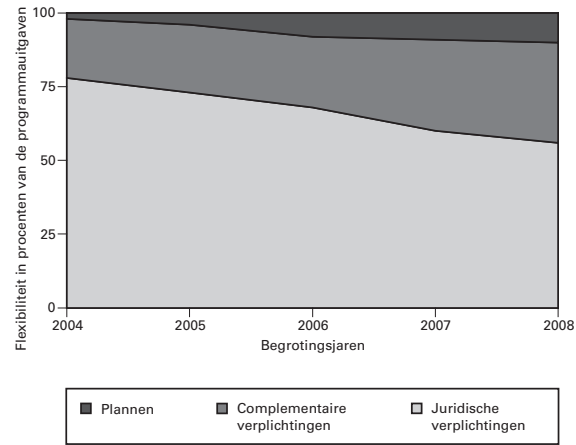
Indien ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten en goederen aan andere ministeries of derden worden respectievelijk integrale kosten en marktconforme prijzen gehanteerd.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel en grafiek weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2004		2005		2006		2007		2008	
Totaal geraamde kasuitgaven	1 060 807		1 015 681		973 283		1 001 093		992 592	
Waarvan apparaatsuitgaven	233 746		222 356		201 135		203 388		188 430	
Dus programma-uitgaven (incl. investeringen)	827 061		793 325		772 148		797 705		804 162	
Waarvan juridisch verplicht	78%	641 965	72%	575 465	68%	523 478	60%	474 651	56%	451 281
Waarvan complementair noodzakelijk	20%	168 988	24%	188 017	24%	188 837	31%	249 507	34%	276 071
Resterende plannen	2%	16 108	4%	29 843	8%	59 833	9%	73 547	10%	76 810
Totaal	100%	827 061	100%	793 325	100%	772 148	100%	797 705	100%	804 162

Budgetflexibiliteit

Groeiparaagraaf VBTB

De prestatiegegevens van CZMNED, de Caribische- en mariniers-eenheden, worden in de begroting 2005 verder uitgebreid met daarmee verband houdende uitgaven. Daarnaast zal de kwaliteit van de extra-comptabele staat, waarin de uitgaven van de Koninklijke marine zijn toegerekend aan de doelstellingen, worden verbeterd. Hierbij zullen de programma-uitgaven van de Admiraliteit ook worden toegerekend aan de doelstellingen. De verbeteringen voor de ondersteunende eenheden van de Koninklijke marine zijn opgenomen in de groeiparaagraaf van niet-beleidsartikel 60.

Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht

Algemene doelstellingen

De Koninklijke landmacht levert met haar landstrijdkrachten een belangrijke bijdrage aan de hoofddoelstellingen van de krijgsmacht en daarmee een belangrijke bijdrage aan het halen van het Nederlandse ambitieniveau. Hiervoor dient een scala aan taken te kunnen worden uitgevoerd in verschillende scenario's in zowel Navo- als EU-verband. Belangrijke kenmerken van het hiervoor benodigde optreden zijn veelzijdige inzetbaarheid binnen het gehele geweldsspectrum, modulaire inpasbaarheid in multinationale verbanden en een expeditieoriëntatie, zodat inzet over grote afstanden en een snelle ontplooiing mogelijk zijn. De Koninklijke landmacht levert de gevechtskracht voor het fysiek bezetten en beheersen van gebieden, waarbij gebruik wordt gemaakt van middelen waarvan een belangrijke afschrikwekkende werking uitgaat. Deze middelen worden gebruikt om eigen en bondgenootschappelijke troepen te beschermen en tegenstanders de wil en mogelijkheden te ontnemen om acties tegen de eigen en bondgenootschappelijke eenheden te ondernemen.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De geoperationaliseerde doelstellingen waaraan de Koninklijke landmacht moet voldoen, worden weergegeven in de vorm van operationeel inzetbare eenheden. Uit de onderstaande doelstellingenmatrix blijkt hoeveel eenheden (kwantiteit) binnen welke termijn (reactietijd) beschikbaar zijn voor inzet ten behoeve van de drie hoofddoelstellingen van Defensie (crisisbeheersingsoperaties, verdediging van het bondgenootschappelijk gebied en nationale taken). Uitgangspunt daarbij is dat de eenheden binnen de aangegeven gereedheidstermijn voor het gehele geweldsspectrum inzetbaar zijn (kwaliteit). De indeling van de gereedheidstermijnen sluit aan bij de Navo-indeling in *High Readiness Forces* (HRF) en *Forces of Lower Readiness* (FLR).

Doelstellingenmatrix Koninklijke landmacht

Type eenheid	Inzetbaarheid	Totaal	HRF		FLR
			Direct	Kort	Lange termijn
<i>HRF(L)HQ</i>	Staff	1	1		
	Staff Support battalion	1	1		
	CIS battalion	1	1		
	Special operations Staff	1	1		
	Commandotroepencompagnie	3	3		
	Kernstaf Logistieke brigade ¹	1	1		
	Kernstaf Geniebrigade ²	1	1		
<i>Air Manoeuvre Brigade³</i>	Brigadestaf	1	1		
	Infanteriebataljon Luchtmobiel	3	3		
	Mortiercompagnie Luchtmobiel	1	1		
	Geniecompagnie Luchtmobiel	1	1		
	Luchtverdedigingscompagnie	1	1		
<i>Gemechaniseerde Brigade³</i> (13, 41, 43 Mechbrig)	Brigadestaf	3	1	1	1
	Pantserinfanteriebataljon	3	1	1	1
	Tankbataljon	3	1	1	1
	Brigade verkenningsskadron	3	1	1	1
	Afdeling veldartillerie	3	1	1	1
	(Pantserlucht)doelartillerie	3	1	1	1
	Pantsergeniecompagnie	3	1	1	1
<i>Combat Support & Support Command</i>	ISTAR module ⁴	3	1	2	
	Pantsergeniebataljon	1	1		
	Geniebataljon	1	2/3 ^e	1/3 ^e	
	Brugcompagnie	1	1		
	NBC-compagnie	1	1		
	Verbindingsbataljon	2	1+1/3 ^e	1/3 ^e	1/3 ^e
<i>Divisie Logistiek Commando (DLC)</i>	Bevoorradings- en transportbataljon	2	2/3 ^e	2/3 ^e	2/3 ^e
	Materieeldienstcompagnie	3	1	1	1
	Geneeskundigbataljon	1	1/3 ^e	1/3 ^e	1/3 ^e
<i>Expeditionaire Logistieke Ondersteuning (ELO)⁵</i>		1	1		
<i>Nationale Reserve Bataljon</i>		5	5		
<i>NL-deel CIMIC Group North</i>		1	2/3 ^e	1/3 ^e	
<i>NLCIMIC Support Unit</i>		1	1		

¹ Kernstaf Logistieke brigade wordt gevormd uit het DLC.

² Kernstaf Geniebrigade wordt gevormd uit de *Combat Support & Support Command* (CSSC).

³ *Air Manoeuvre Brigade* of Gemechaniseerde brigade éénmalig in hun geheel inzetbaar in de hogere delen van het geweldspectrum.

⁴ *Intelligence Surveillance Target Acquisition and Reconnaissance* (ISTAR) vanaf 2006 inzetbaar als geheel bataljon.

⁵ Expeditionaire logistieke ondersteuning (ELO) wordt naar gelang de logistieke behoefte geformeerd uit eenheden die zich in de accentperiode bevinden.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die de Koninklijke landmacht ter beschikking staan voor het realiseren van de operationele doelstellingen en activiteiten zijn opgenomen in de volgende tabel.

Budgettaire gevolgen van beleid beleidsartikel 02 Koninklijk landmacht (bedragen x € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Verplichtingen	1 957 587	1 687 949	1 556 345	1 568 825	1 473 463	2 200 530	1 483 115
Uitgaven							
Programma-uitgaven							
Operationeel Commando	933 931	961 334	947 089	899 755	905 839	914 624	899 672
Subsidies en bijdragen	913	749	7 728	7 563	7 562	7 526	7 526
Investerings	401 733	361 714	439 546	484 944	508 632	507 366	485 800
Totaal programma-uitgaven	1 336 577	1 323 797	1 394 363	1 392 262	1 422 033	1 429 516	1 392 998
Apparaatsuitgaven							
Landmachtstaf	172 065	168 668	151 097	150 272	137 574	137 566	137 610
Overige eenheden BLS	176 190	164 803	174 484	160 542	137 470	136 554	148 088
Wachtgeld en inactiviteitswedden	44 162	35 521	41 744	41 666	40 767	39 616	39 616
Totaal Apparaatsuitgaven	392 417	368 992	367 325	352 480	315 811	313 736	325 314
Totaal Uitgaven	1 728 994	1 692 789	1 761 688	1 744 742	1 737 844	1 743 252	1 718 312
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	49 118	34 698	34 721	30 871	30 871	30 871	30 871

Uitgavenverdeling naar operationele doelstelling

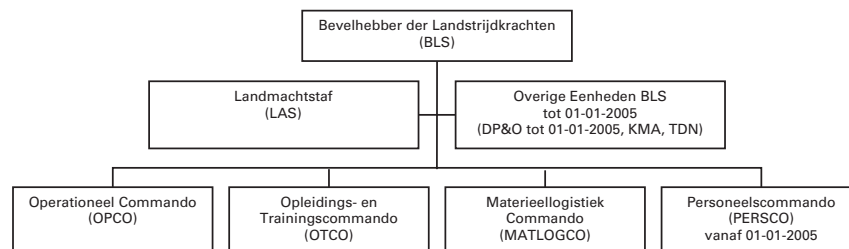
In de tabel budgettaire gevolgen van beleid zijn de uitgaven gepresenteerd van de Koninklijke landmacht die samenhangen met de realisatie van de operationele doelstellingen. Bij deze presentatie is de organisatorische indeling van de Koninklijke landmacht gehanteerd. In onderstaande tabel zijn de programma-uitgaven, exclusief investeringen en subsidies, extra-comptabel toegerekend aan de operationele doelstellingen uit de doelstellingenmatrix. In bijlage 6 is een totaal overzicht opgenomen voor de gehele defensiebegroting inclusief een technische toelichting.

De toe te rekenen uitgaven betreffen de uitgaven aan de operationele doelstelling uit dit beleidsartikel en de uitgaven aan ondersteunende eenheden uit het niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht. Bij de ondersteunende eenheden zijn de direct aan producten/diensten te relateren uitgaven aan de hand van de gerealiseerde output toegerekend aan de afnemer. De niet-toerekenbare uitgaven zijn op basis van de financiële omvang van de direct toerekenbare uitgaven of van de personele omvang toegerekend.

Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2004 in € 1 000 Koninklijke landmacht	Operatie- neel Commando (artikel 02)	Landmacht- staf en overig KL (artikel 02)	OTCO en MATLOGCO KMA		Dico- eenheden (artikel 60)	Totaal
			(artikel 60)	(artikel 60)		
Toe te rekenen uitgaven						
HRF(L)HQ	17 653	4 084	986	8 064	1 313	32 101
Air Manoeuvre Brigade	88 267	20 424	8 038	40 319	5 907	162 955
Gemechaniseerde brigade 13	70 614	16 340	5 272	32 255	6 563	131 044
Gemechaniseerde brigade 41	100 039	23 148	6 200	45 695	5 907	180 989
Gemechaniseerde brigade 43	76 502	17 701	14 574	34 943	5 250	148 970
Combat Support & Support Command	70 619	16 340	8 984	32 255	5 907	134 105
Divisie logistiek Commando	117 704	27 233	13 866	53 759	9 188	221 750
Nationale reserve bataljon	12 398	2 869	0	5 663	0	20 930
NL-deel cimic group north	11 771	2 723	0	5 376	0	19 870
Totaal toe te rekenen	565 569	130 863	57 920	258 329	40 035	1 052 715
Nog niet toe te rekenen uitgaven	381 520	43 621	47 525	86 112	25 593	584 372
Niet toe te rekenen uitgaven						
Investerings		439 546				439 546
Keuring/werving/Init. opleidingen			157 394		8 123	165 517
Wachtgeldten/inactiv. wedden		41 744				41 744
Subsidies		7 728				7 728
Apparaat		151 097				151 097
Totaal	947 089	814 599	262 839	344 441	73 751	2 442 719

Activiteiten

De organisatie van de Koninklijke landmacht zal gaan bestaan uit de Landmachtstaf (LAS), de overige Eenheden BLS en vier commando's. Het betreft hier het Operationeel Commando «7 December» (OPCO), het Opleidings- en Trainingscommando (OTCO), het Personeelscommando (PERSCO) en het Materieellogistiek Commando (MATLOGCO). In de vernieuwde Koninklijke landmacht is het divisieniveau verdwenen en houdt het NATCO op te bestaan als zelfstandig ressort.

Operationeel Commando (OPCO)

Het OPCO wordt vanaf 1-1-2004 gerealiseerd. Het OPCO is binnen de Koninklijke landmacht de leverancier van operationeel gereede eenheden. Het ressort OPCO bestaat in 2004 uit de staf, het Nederlandse deel van het HRF(L)HQ, de 11^e Luchtmobiele brigade, drie gemechaniseerde brigades,

een operationele ondersteuningsgroep waarin eenheden van het voormalige Divisie Gevechtssteun Commando (DGC) en uitvoerende diensten zijn gegroepeerd, het Divisie Logistiek Commando (DLC) en een Operationele Staf.

Het OPCO is verantwoordelijk voor opleiden en trainen tot operationeel gereede eenheden en de voorbereiding op inzet van eenheden. Vanaf 2004 is het OPCO tevens verantwoordelijk voor de voorbereiding op en inzet van eenheden voor nationale en Koninkrijkstaken, omdat dan de taken en verantwoordelijkheden van het NATCO zijn overgenomen. Het OPCO zal tevens de taken op het gebied van expeditionaire logistieke ondersteuning van het NATCO overnemen. Ook de *Host Nation Support* (HNS) taak en de aansturing van de *Nationale Reserve* (NATRES)-bataljons door het Korpsbureau NATRES gaat over naar het OPCO.

Prestatiegegevens OPCO.

Type eenheid	Mensoefendagen				Begroting 2004 x € 1 000
	Niv II/III	Niv IV	Niv V	Niv VI	
HRF(L)HQ					
Staff	3 000			2000	275
Staff Support batalion	5 000				275
CIS batalion	5 000				275
Special operations Staff	170				9
Commandotroepencompagnie	30 533	6 241			2 023
Kernstaf Logistieke brigade				1 032	57
Kernstaf Geniebrigade			600		33
Air Manoeuvre Brigade					
Brigadestaf	3 110		3 350	2000	465
Infanteriebataljon Luchtmobiel	46 890	28 780	30 510		5 840
Mortiercompagnie Luchtmobiel	2 200	1 300			193
Geniecompagnie Luchtmobiel	2 200	1 300			193
Luchtverdedigingscompagnie	2 200	1 300			193
Overige eenheden	6 700	10 000			919
Gemech. Brigades (13, 41 en 43)					
Brigadestaf	2 600		2 600	2000	396
Pantserinfanteriebataljon	32 238	32 044	10 100		4 091
Tankbataljon	20 142	10 440	4 500		1 930
Brigade verkenningseskadron	17 900	3 038			1 152
Afdeling veldartillerie	25 256	9 259			1 898
(Pantser)luchtdoelartillerie	9 000	4 350			734
Pantsergeniecompagnie	14 907	4 658			1 076
Overige eenheden	38 461	13 673			2 867
CSSC					
ISTAR module	13 445	4 415			982
Pantsergeniebataljon	6 474	2 100			472
Geniebataljon	5 554	6 520	6 200		1 005
Brugcompagnie	2 400	1 300			204
NBC-compagnie	2 100	1 100			176
Verbindingsbataljon	3 038	8 805			651
Divisie Logistiek Commando					
Bevoorradings- en transportbataljon	7 867	4 252	320		684
Materieeldienstcompagnie	19 718	7 603	320		1 520
Geneeskundigbataljon	20 616	6 197	320		1 492
Nationale reserve bataljon					11 800
NL-deel CIMIC Group North					28
Totaalbegroting					43 908

Landmachtstaf (LAS)

De Landmachtstaf ondersteunt de bevelhebber bij de aansturing van de Koninklijke landmacht en bij zijn taken als bevelhebber. De LAS is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van de strategie van de Koninklijke landmacht, doctrine en raamwerkbeleid en voor de beleids- en plan-integratie en de controlfunctie van de Koninklijke landmacht. De LAS geeft de kaders aan waarbinnen de commando's het functionele beleid dienen te ontwikkelen en toetst dit beleid vervolgens aan de KL-strategie en het raamwerkbeleid.

Investerings

Hieronder worden de belangrijkste projecten toegelicht. Het betreft de projecten in de deelgebieden groot materieel en infrastructuur. Tevens worden kort de projecten aangegeven die wel in de begroting 2003 waren opgenomen, maar niet meer in de begroting 2004, doordat ze zijn vervallen of een kleinere omvang hebben dan € 25 miljoen.

Project Wissellaadsystemen (WLS) 165 kN

Doelstelling	Vergroting en standaardisering van de logistieke mobiliteit						
Projectomvang	€ 213,1 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	100	171 400	38 000				
Uitgaven (x € 1 000)	1 583	17 000	1 000	90 300	96 600	4 600	

Het project bestaat uit twee delen. Het eerste deel, WLS-voertuigen, omvat de verwerving van de voertuigen. Het tweede deel, WLS-overig, de containers, *flatracks (container roll in and out platforms)*, aanhangwagens en overslagmiddelen. Het militaire voertuig, dat zowel containers als *flatracks* met lading kan laden, vervoeren en lossen, zal het basisvoertuig voor de fysieke distributie zijn. De Koninklijke landmacht voert dit project in *Single Service Management (SSM)* uit voor de andere defensieonderdelen. Dit project levert een bijdrage aan één van de gebieden waar de EU een tekortkoming heeft geconstateerd.

Project Vervanging Trekkeropleggercombinatie (Tropco's) 400kN en 650kN

Doelstelling	Vervoeren van het toekomstige infanterievoertuig en de zwaardere rupsvoertuigen met ingang van 2004						
Projectomvang	€ 57,1 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	56 093	1 007					
Uitgaven (x € 1 000)			5 360	40 720	11 050		

Dit project voorziet in de verwerving van twee typen trekkeropleggercombinaties (tropco's). De lichte versie van 400kN is geschikt voor het vervoer van het toekomstige infanterievoertuig en andere uitrustingsstukken zoals brugdelen. De zware versie van 650kN is geschikt voor het

vervoer van de (gemodificeerde) gevechtstank en afgeleide versies en voor de Pantserhouwitzer-2000. Instroming is voorzien vanaf 2004.

Programma TITAAN (Theatre Independent Tactical Army and Airforce Network)

Doelstelling	Verbeteren van de C3I-ondersteuning op de niveaus legerkorps, divisie, brigade en bataljon						
Projectomvang	€ 133,7 miljoen (KL € 25,8 miljoen incl infra, Klu € 11,6 miljoen en EVDB € 96,3 miljoen)						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	3 576	17 150	4 000				
Uitgaven (x € 1 000)	3 576	10 090	11 900				

Dit project, dat grotendeels gefinancierd wordt met EVDB-gelden, voorziet in de verwerving van een beveiligd, flexibel en geïntegreerd communicatie- en informatiesysteem dat in staat is grote hoeveelheden spraak- en datacommunicatie te verwerken en het optreden over grote afstanden in elk terrein te ondersteunen (vervanging van het verouderde ZODIAC-communicatiesysteem). TITAAN is modulair opgebouwd en maakt gebruik van civiele en NATO-standaarden. Het stelt eenheden op alle niveaus in staat autonoom of geïntegreerd op te treden. Samen met het Battlefield Management System (BMS) vormt dit systeem de ruggespraak van het grondgebonden optreden in het kader van *network centric warfare*. De verwerving, logistieke ondersteuning en de opleidingen worden zoveel als mogelijk gecombineerd uitgevoerd door de Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht.

Project Future Ground Based Air Defence System (FGBADS)

Doelstelling	Verbeteren van de informatievoorziening in de grondluchtverdediging						
Projectomvang	€ 150,7 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP B/C			DMP D			
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	6 360	42 340					
Uitgaven (x € 1 000)	3 078	10 200	35 500	2 000	21 000	23 000	23 000

Het project FGBADS bestaat uit twee delen. Het eerste deel, BMC4I (Battlefield Management Command, Control, Communication, Computerisation and Intelligence), bestaat onder andere uit sensoren, randapparatuur, radars en data-communicatiemiddelen. Het voorziet in een initiële operationele capaciteit aan BMC4I-middelen (inclusief vier sensoren) en vanaf 2006 in een vergroting van de op dat moment aanwezige initiële BMC4I-middelen tot een volledig operationele capaciteit, waardoor joint

en combined samenwerking volledig kan worden doorgevoerd. BMC4I is noodzakelijk voor de inzet van het deel van de Koninklijke landmacht van de luchtverdediging. Tevens wordt het door de invoering van BMC4I mogelijk luchtverdedigingssystemen aan elkaar te koppelen. Daardoor vormt het de sleutel om te komen tot *joint* samenwerking bij de grondgebonden luchtverdediging op de luchtmachtbasis «De Peel». De invoering is van groot belang om de eigen en bondgenootschappelijke eenheden adequaat vanaf de grond te beschermen tegen luchtaanvallen. Het tweede deel van het project, betreft *Short Range Air Defence* (SHORAD), de zogenaamde *shooters*. Dit wordt inhoud gegeven door het verkrijgen van SHORAD (NASAMS) van Noorwegen bij het uitvoeren van de Noorse Deal, waarvoor een beginselovereenkomst is afgesloten.

Project Licht Verkennings- en Bewakingsvoertuig (LVB)

Doelstelling	Vervanging van de verouderde M113 en de Landrover/verkenning						
Projectomvang	€ 247,2 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	2 205						
Uitgaven (x € 1 000)	35 344	18 920	76 880	62 570	41 790	850	

Ter vervanging van de verouderde M113 C&V en de Landrover 7,5 kN (verkenning) is het lichte bewakings- en verkenningsvoertuig van het type FENNEK aangekocht. Eind 2001 is het contract voor de levering getekend. Dit project wordt in samenwerking met Duitsland uitgevoerd. Inmiddels is de eerste FENNEK aan Defensie overgedragen.

Overkoepelend project Vervanging Pantservoertuigen

Onder deze noemer vallen de volgende drie deelprojecten:

- Project Vervanging pantservoertuigen (Licht pantserwielvoertuig)
- Project Groot Pantserwielvoertuig (Gepantzerdes Transport Kraftfahrzeug, GTK)
- Project Infanterie gevechtsvoertuig (IGV)

Hieronder worden elk van de deelprojecten afzonderlijk besproken.

Project Vervanging pantservoertuigen (Licht pantserwielvoertuig)

Doelstelling	Voorzien in kleinere pantservoertuigen voor de algemene dienst en een anti-tankversie						
Projectomvang	€ 179,4 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)	21 230	90	18 480	33 150	50 690	58 400	

Dit project voorziet in kleinere pantservoertuigen zowel voor de algemene dienst als een anti-tankversie. Het betreft een variant van het Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig, FENNEK. Eind 2001 is het contract voor de levering van het licht pantservoertuig getekend. Het eerste FENNEK-voertuig is onlangs overgedragen aan de Koninklijke landmacht.

Project Groot Pantserwielvoertuig (Gepantzeres Transport Kraftfahrzeug, GTK)

Doelstelling	Vervanging van de verouderde pantserrupsvoertuigen						
Projectomvang	€ 841 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	272	11 530	6 300				
Uitgaven (x € 1 000)	18 224	16 400	21 100	14 500	4 500		

Dit project voorziet in de verwerving van een groot gepantserd wielvoertuig («BOXER») in de versies voor algemene diensten (transport), gewondentransport, commandovoering, *Battle Damage Repair* (BDR) en genie. Hiervoor is aansluiting gezocht bij het Duits-Britse pantservoertuigenproject GTK/MRAV. Voor de deelname aan de ontwikkeling van het pantservoertuigen project (GTK) is in 2001 het contract getekend. Recent heeft de Britse overheid aangekondigd niet langer te zullen deelnemen in dit project.

Project Infanterie gevechtsvoertuig (IGV)

Doelstelling	Vervanging van het pantserinfanteriegevechtsvoertuig						
Projectomvang	€ 835 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-B			DMP-C		DMP-D	
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		4 500	10 300				
Uitgaven (x € 1 000)	42	1 500	3 000	6 000	4 300	75 000	150 000

Dit is het laatste deel van het overkoepelende project Vervanging pantservoertuigen. Dit project betreft de vervanging van de technisch en operationeel verouderde YPR-PRI door een nieuw infanteriegevechtsvoertuig. De opgenomen kasgeldreeks is bedoeld voor verificatie en beproeving van de inpasbaarheid van onder andere het 35 mm boordwapen in 2004 en 2005 en de eerste twee jaar van de productie (2007 en 2008). De productie loopt door tot het jaar 2012.

Project Verbetering Leopard 2

Doelstelling	Versterken van de personele bescherming en vuurkracht van de Leopard 2						
Projectomvang	€ 361,3 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	379						
Uitgaven (x € 1 000)	39 134	42 160	22 010	10 230	4 530		

Het project Verbetering Leopard 2 wordt in twee fasen uitgevoerd. De eerste fase, de bescherming van het personeel door het verbeteren van de bepantsering, is reeds afgerond. In de tweede fase wordt de vuurkracht van de Leopard verbeterd door het aanbrengen van een verlengde schietbuis en het verwerven van verbeterde munitie. Met deze gevechtswaardeverbetering blijft de Leopard 2 in de voorzienbare toekomst de kern van de gevechtskracht van de Koninklijke landmacht. Het budget is gebaseerd op het verbeteren van alle parate Leopard 2 tanks.

Project Medium Range Anti-tank (MRAT)

Doelstelling	Verbeteren van de anti-tankcapaciteit met een dracht van 2000 meter						
Projectomvang	€ 226,2 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	1 149	5 630					
Uitgaven (x € 1 000)	286	29 710	54 970	51 450	14 810	2 270	

Het medio 2001 getekende contract omvat de aanschaf van een *fire and forget*-systeem (GILL) met een effectieve dracht van 2000 meter. Met deze aanschaf worden in de komende jaren de technisch en operationeel verouderde DRAGON en TOW-systemen van de infanterie- en verkenningseenheden van de Koninklijke landmacht en het Korps mariniers vervangen. Een derde deel van de raketten zal binnen het bestaande budget worden uitgerust met een *dual head seeker* om de koudweercapaciteit te verhogen.

Project Tactische Indoorsimulatie (TACTIS)

Doelstelling	Voorzien in een simulatiesysteem voor verschillende eenheden en in verschillende oefenterreinen						
Projectomvang	€ 80,6 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		74 630	725				
Uitgaven (x € 1 000)	19	21 750	15 000	12 500	12 500	15 000	

TACTIS is een simulatiesysteem waarmee in verschillende individuele en teamsamenstellingen in een door een computer gegenereerd oefenterrein, inclusief vijandvoorstelling, kan worden getraind. De resultaten van de gevechtssimulaties worden bewaakt en vastgelegd en kunnen naderhand worden geëvalueerd. Aan de TACTIS-kern kunnen verschillende (wapensysteem)deelsimulatoren worden gekoppeld, zoals schietsimulatoren. TACTIS voorziet tevens in de vervanging van de bedieningssimulator voor de Leopard 2.

Project Vervanging vuurmond M109

Doelstelling	Vervanging vuurmond M-109							
Projectomvang	€ 446,8 miljoen							
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008	
Activiteiten	DMP-D							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	367 644	8 200	51 910					
Uitgaven (x € 1 000)		3 870	30 410	27 940	100 200	106 870	83 810	

Dit project betreft de vervanging van de parate M109 vuurmonden, inclusief de verwerving van een initieel munitiepakket *extended range* 155 mm projectielen. Het contract is getekend in 2002. De vervanging wordt uitgevoerd vanaf 2003, waarbij de M109 A2/90 van de parate afdelingen veldartillerie op brigadeniveau worden vervangen door de Pantserhouwitzer 2000 (Pzh-2000). Het project zal omstreeks het jaar 2007 zijn gerealiseerd.

Project Verbeterd zicht

Doelstelling	Verbeteren van waarnemingen onder verminderd zicht omstandigheden							
Projectomvang	€ 44,1 miljoen							
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008	
Activiteiten	DMP A en DMP B							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)			3 200					
Uitgaven (x € 1 000)			3 200		4 000	4 000	9 000	

Het project Verbeterd zicht beoogt de gevechtssoldaat in staat te stellen bij verminderd zicht, zowel bij dag als bij nacht, op te treden. Het gaat om geavanceerde niet systeem-gebonden nachtricht- en zichtmiddelen, welke tijdens alle vormen van operationele inzet gebruikt kunnen worden. In 2003 wordt een beproeving en inventarisatie uitgevoerd. Op basis van de studie Verbeterd zicht en de uitkomsten van deze beproeving wordt het DMP-A document opgesteld en begin 2004 aangeboden.

Project Stinger Platform

Doelstelling	Verbetering mobiliteit STINGER, tevens vervanging VSHORAD capaciteit						
Projectomvang	€ 36 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			36 000				
Uitgaven (x € 1 000)			7 000	9 000	10 000	10 000	

Dit project maakt onderdeel uit van de maatregel «Grondgebonden luchtverdediging». Door het uitfaseren van de PRTL ontstaat een «gat» in de gelaagde luchtverdediging. Door de introductie van een STINGER-platform, in combinatie met de BMC4I, wordt zowel opsporings- en bestrijdingscapaciteit bij nacht en verminderd zicht verkregen als het aantal VSHORAD-systemen op de gewenste hoogte gebracht.

Project Short Range Anti-tank (SRAT)

Doelstelling	Verbeteren van de anti-tankcapaciteit met een dracht tot 1000 meter						
Projectomvang	€ 53,5 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)							16 000

Doel van dit project is de directe zelfbescherming van het laagste organisatieniveau (de groep of het enkele voertuig) tegen gepantserde doelen mogelijk te maken. Het optreden bij vrijwel alle soorten eenheden, vooral ook in verstedelijkt gebied, vereist op basis van de schootsafstanden en de te bestrijden doelen pantserbestrijdingsmiddelen korte dracht (tot 1000 meter). Door dit project wordt het technisch en operationeel verouderde AT-4 systeem vervangen.

Battlefield Management System

Doelstelling	Vergroten situational awareness op bataljonsniveau en lager						
Projectomvang	€ 68,5 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten				DMP-C	DMP-D		
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)				6 400	15 000	17 600	22 000
Uitgaven (x € 1 000)							

Het *Battlefield Management System* (BMS) is een systeem voor de ondersteuning van *Command and Control* (C2) op het niveau van bataljon en lager. Dit project betreft de realisatie van een basisvoorziening waarmee een commandant automatisch en bijna *real time* de beschikking krijgt over bijgewerkte omgevingsinformatie, die bovendien éénduidig interpreteerbaar wordt gepresenteerd (*situational awareness*). Geautomatiseerde informatie-uitwisseling moet zorgen voor synchronisatie met andere elementen, neveneenheden en voertuigen in de operationele omgeving. Met de invoering van BMS beschikken mobiele eenheden (bataljonsniveau en lager) over een actueel en integraal beeld van de operatie (Common Operational Picture). Hiermee wordt de effectiviteit van een operatie verhoogd en wordt de veiligheid van het personeel verbeterd.

Soldier Modernisation Program (KL en Kmarns)

Doelstelling	Verbeteren persoonlijke bescherming van de gevechtssoldaat						
Projectomvang	€ 145,6 miljoen (80% KL en 20% KM)						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		5 000	4 800				
Uitgaven (x € 1 000)		5 000	4 800	8 000	12 000	12 300	15 800

Het *Soldier Modernisation Program* (SMP) heeft als doel het verbeteren van de persoonlijke bescherming van de (gevechts)soldaat en het vergroten van de individuele bijdrage aan de kleine, mobiele en flexibel optredende eenheden. In het huidige en toekomstig optreden, met name in het lagere deel van het geweldsspectrum, is de invloed en daarmee ook de rol van de individuele (gevechts)soldaat en de groep steeds belangrijker geworden. Het SMP maakt optimaal gebruik van technologische ontwikkelingen op het gebied van letaliteit, leidbaarheid, overlevingsvermogen, voortzettingsvermogen en mobiliteit. In het SMP wordt nauw samengewerkt met het Korps mariniers.

Infrastructuur

Infrastructuurproject Legering officieren en onderofficieren in Den Haag

De legering in Den Haag wordt gerealiseerd in samenwerking met de Koninklijke marine en de Koninklijke marechaussee. De totale financiële projectomvang is daarop gebaseerd. Dit project is gemandateerd. Het project is vrijwel afgerond. Er rest nog een uitgave van € 0,835 miljoen in 2004.

Infrastructuurproject De Peel

Doelstelling	Concentratie van de luchtverdediging van de KL en Klu op de luchtmachtbasis De Peel						
Projectomvang	€ 32 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		2000	30 000				
Uitgaven (x € 1 000)		2000	15 000	15 000			

Voor de concentratie van de luchtverdedigingen eenheden van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht worden een *Joint Air Defence School* en een *Joint Air Defence Centre* opgericht. Het project wordt gerealiseerd op de vliegbasis De Peel, deels door verbouwing van de bestaande infrastructuur en deels door nieuwbouw. De aanschaf van een nieuwe Stingertrainer maakt tevens deel uit van het project.

Infrastructuur De Strijpse Kampen

Doelstelling	Nieuwbouw voor het Opleidings- en Trainingscentrum Rijden						
Projectomvang	€ 61,7 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	9 880	13 000	10 400				
Uitgaven (x € 1 000)	38 310	13 000	2 800	3 200		4 400	

De eenheden van het Opleidings- en Trainingscentrum Rijden op het «Prinses Irene Kamp» te Eindhoven en de «Frederik Hendrikkazerne» in Venlo zijn in 2003 geconcentreerd op de «Strijpse Kampen» in Oirschot. Dit project wordt volledig door nieuwbouw gerealiseerd. Enkele nieuwbouwprojecten (zoals sporthal en werkplaats) dienen nog de komende jaren te worden gerealiseerd.

Infrastructuurproject Hoger Onderhoud Koninklijke landmacht

Doelstelling	Onderzoek naar de wenselijkheid om (een deel van) de mechanische werkplaats te privatiseren						
Projectomvang	€ 11 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-C						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			11 000				
Uitgaven (x € 1 000)			2 500	4 500	4 000		

Dit project betreft het herhuisvesten van de *Elektronisch Centrale Werkplaats* (ECW) en de mogelijke infrastructurele consequenties voor de *Mechanisch Centrale Werkplaats* (MCW), als gevolg van de studie naar de toekomst van het hoger onderhoud van de Koninklijke landmacht. In deze studie wordt de wenselijkheid en de mogelijkheid onderzocht om (een deel van) de mechanisch georiënteerde werklust te privatiseren. De resultaten van deze studie worden verwerkt in een DMP-C document, dat eind 2003 aan de Kamer zal worden aangeboden.

Infrastructuurproject opheffen Brigade Seedorf

Doelstelling	Herhuisvesting van eenheden van de Brigade in Seedorf in Nederland						
Projectomvang	€ 54 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)				5 000	30 000	9 000	10 000

De 41^e Gemechaniseerde Brigade in Seedorf wordt opgeheven. Bepaalde delen ervan zullen worden teruggehaald naar Nederland. Een aantal eenheden van de brigade wordt in Nederland gehuisvest, deels in bestaande infrastructuur en deels in nieuwbouw. De bestaande infrastructuur zal moeten worden aangepast om de brigade-eenheden adequaat te kunnen legeren. In verband met de ontruiming van de legerplaats Seedorf is in 2008 voor € 10 miljoen aan uit te voeren saneringen voorzien.

Infrastructuurproject Koninklijke Militaire Academie (KMA)

Doelstelling	Verbetering van infra en nieuwbouw voor de Koninklijke Militaire Academie						
Projectomvang	€ 30,4 miljoen (inclusief bijdragen Klu en Kmar)						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			12 400				
Uitgaven (x € 1 000)			5 470	12 200	9 400	2 500	

De op de KMA aanwezige infrastructuur voldoet niet meer aan de thans geldende normen. Daarnaast is de beschikbare infrastructuur onvoldoende afgestemd op de omvang en wijze van opleidingen. Om de ontstane problemen op te lossen zijn investeringen noodzakelijk. De voorzieningen zullen op termijn leiden tot het vrijmaken en vervolgens afstoten van de Seeligkazerne te Breda. De Kamer zal in 2003 over dit project worden geïnformeerd.

Overige investeringen

Remotely Piloted Vehicle (RPV) «Sperwer»

Tijdens de opwerkperiode van de 101 RPV-batterij zijn technische onvolkomenheden aan het licht gekomen en deden zich personele en materieellogistieke problemen voor. De beschikbaarheid van de systemen is voldoende om een beperkt vliegprogramma te kunnen uitvoeren. Zo kan de geoefendheid van het personeel op peil blijven. Met de leverancier zijn afspraken gemaakt over technische modificaties, die kosteloos worden uitgevoerd. Vanaf medio 2004 is uitzending van de eenheid mogelijk.

Niet meer opgenomen DMP-projecten

In de begroting 2003 stonden de volgende projecten separaat vermeld: Duel Simulator Instrumentalisatie Oefenterreinen (is afgerond), Gevechtsveld controle radar, Waarnemingsopbouw en Leopard bruglegger. Omdat deze projecten een kleinere omvang hebben dan € 25 miljoen, zijn ze niet langer apart opgenomen.

Subsidies en bijdragen

De Koninklijke landmacht verleent subsidies aan de stichtingen Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum «Generaal Hofer» (KNLWM) (€ 7 570 000) en Jeugdwerk Duitsland (€ 158 000). Deze vermelding vormt, voor de onder dit artikel opgenomen subsidieverleningen, de wettelijke grondslag als bedoeld in artikel 4.23, derde lid, onder c van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Het KNWLM verzamelt en bewaart voorwerpen van krijgsgeschiedkundige aard. Medio 2003 is de huidige stichting getransformeerd in een geheel

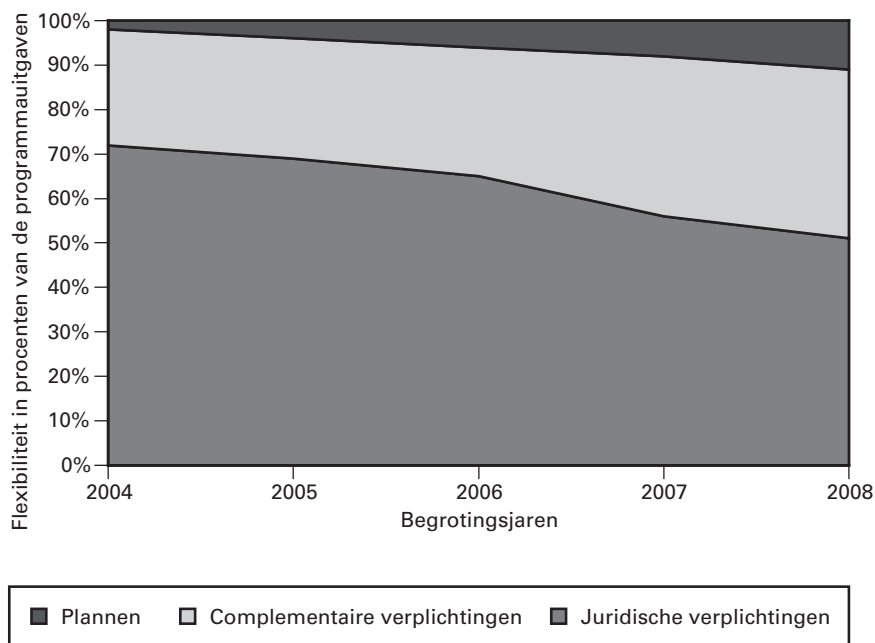
zelfstandige stichting «Het Militair Historisch Museum». Dit budget is vooral bestemd voor personeels- en huisvestingskosten.

De stichting Jeugdwerk Duitsland richt zich op de uitvoering van jeugd- en jongerenwerk ten behoeve van in Duitsland woonachtige Nederlandse gezinnen.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel en grafiek weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2004		2005		2006		2007		2008	
Totaal geraamde kasuitgaven	1 761 688		1 744 742		1 737 844		1 743 252		1 718 312	
Waarvan apparaatsuitgaven	367 325		352 480		315 811		313 736		325 314	
Dus programma-uitgaven (incl. Invest.)	1 394 363		1 392 262		1 422 033		1 429 516		1 392 998	
Waarvan juridisch verplicht	72%	1 014 163	69%	962 223	65%	923 443	56%	789 312	50%	708 636
Waarvan complementair noodzakelijk	26%	357 695	27%	377 188	29%	413 090	36%	519 416	38%	522 769
Resterende plannen	2%	22 505	4%	52 851	6%	85 500	8%	120 788	12%	161 593
Totaal	100%	1 394 363	100%	1 392 262	100%	1 422 033	100%	1 429 516	100%	1 392 998

Ontvangsten

De ontvangstenraming van de Koninklijke landmacht beslaat in 2004 € 34,7 miljoen. De geraamde ontvangsten hebben betrekking op te verhalen ziektekosten, verhuur van woningen, vermindering afdracht loonheffing en de terugvordering van BTW. Voorts dragen de verkoop van topografische kaarten en drukwerk en de ontvangsten uit dienstverlening hieraan bij. Waar de ontvangsten het gevolg zijn van in rekening gebrachte tarieven, zijn deze tarieven kostendekkend.

Groeiparaagraaf VBTB

Voor de begroting van 2005 worden de reeds aan de prestatiegegevens van het Operationeel Commando toegerekende oefentoeelagen, waar mogelijk, nog uitgebreid met andere uitgaven. Daarnaast zal de kwaliteit van de extra-comptabele staat, waarin de uitgaven van de Koninklijke landmacht zijn toegerekend aan de doelstellingen, worden verbeterd. De verbeteringen voor de ondersteunende eenheden van de Koninklijke landmacht zijn opgenomen in de groeiparaagraaf van niet-beleidsartikel 60.

Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht

Algemene beleidsdoelstelling

De Koninklijke luchtmacht levert met luchtstrijdkrachten een bijdrage aan de realisatie van de drie hoofddoelstellingen van de krijgsmacht door personeel en middelen inzetgereed te stellen en te houden. De Koninklijke luchtmacht levert slagkracht in en vanuit de lucht. Met haar wapensystemen is zij in staat het luchtruim te domineren en daarmee vrijheid van handelen te creëren voor operaties vanuit de lucht, vanaf het land en vanaf de zee. Luchtstrijdkrachten kunnen zich door reactiesnelheid, nauwkeurige slagkracht en het vermogen snel te escaleren en te deëscaleren, goed aanpassen aan wisselende omstandigheden.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De geoperationaliseerde doelstellingen van het beleidsartikel Koninklijke luchtmacht worden weergegeven in de onderstaande doelstellingsmatrix. Hierin is aangegeven hoeveel eenheden (kwantiteit) binnen welke termijn (reactietijd) beschikbaar dienen te zijn voor inzet ten behoeve van de hoofddoelstellingen van Defensie. Uitgangspunt daarbij is dat de eenheden binnen de aangegeven gereedheidstermijn voor het gehele geweldsspectrum inzetbaar zijn (kwaliteit). De indeling van de gereedheidstermijnen sluiten aan bij de Navo-indeling in High Readiness Forces (HRF), Forces of Lower Readiness (FLR) en Long Term Build-up Forces (LTBF).

Doelstellingenmatrix		HRF		FLR/LTBF
Gereedheidstermijn	Totale capaciteit	Direct inzetbaar	Op korte termijn inzetbaar	Op lange termijn Inzetbaar
Type eenheid				
Squadron Jachtvliegtuigen	6	3	3	
Squadron Gevechtshelikopters	2 (6 vluchten)		2	
Squadron Transporthelikopters	2 (6 vluchten)		2	
Squadron Lutra/ tankervliegtuigen	1	1		
Geleide Wapensquadrons	4	2	2	
Air Operations Control Station	1	1		

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die aan de Koninklijke luchtmacht ter beschikking staan voor het realiseren van de operationele doelstellingen zijn in de volgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen van beleid beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht (bedragen x € 1 000)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Verplichtingen	1 788 084	1 142 354	1 502 514	3 675 966	916 417	1 001 010	822 132
Uitgaven							
Programma-uitgaven							
Tactische Luchtmacht	447 681	460 710	461 891	440 164	424 412	404 075	393 796
Investerings	398 507	357 067	305 797	384 688	355 941	387 480	452 201
Totaal programma-uitgaven	846 188	817 777	767 688	824 852	780 353	791 555	845 997
Apparaatsuitgaven							
Staf Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten	351 796	280 990	335 356	345 631	348 870	308 550	304 653
Wachtgelden en inactiviteitswedden	11 949	7 444	9 097	12 122	4 519	4 030	4 416
Totaal apparaatsuitgaven	363 745	288 434	344 453	357 753	353 389	312 580	309 069
Totaal uitgaven	1 209 933	1 106 211	1 112 141	1 182 605	1 133 742	1 104 135	1 155 066
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	37 135	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997

Uitgavenverdeling naar operationele doelstellingen

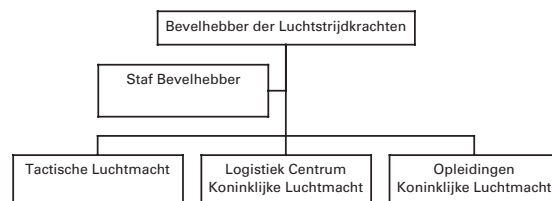
In de onderstaande tabel zijn de uitgaven voor de begroting 2004 zoveel mogelijk toegerekend aan de operationele doelstellingen zoals deze in de doelstellingenmatrix zijn opgenomen. In bijlage 6 is totaal overzicht opgenomen voor de gehele defensiebegroting inclusief een technische toelichting.

De toe te rekenen uitgaven betreffen de uitgaven aan de operationele doelstelling uit dit beleidsartikel en de uitgaven aan ondersteunende eenheden uit het niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht. De uitgaven voor het ressort Tactische Luchtmacht, waaronder de vliegopleidingen en salarisuitgaven van het ressort Tactische Luchtmacht zijn toegerekend aan de wapensystemen op basis van de realisatie 2002. De doelstellingen gevechtshelikopters en transporthelikopters worden daarbij gezien als vergelijkbare grootheden. De toerekening is dan ook vergelijkbaar. Bij de ondersteunende eenheden zijn de direct aan producten/diensten te relateren uitgaven aan de hand van de gerealiseerde output toegerekend aan de afnemer. De uitgaven voor het ressort Opleidingen zijn voornamelijk niet toe te rekenen aan wapensystemen. De uitgaven van het ressort Logistiek Centrum KLu in de kolom Onderhoud zijn toegerekend voor wat betreft het groot onderhoud, de overige uitgaven kunnen nog niet worden toegerekend. Op dit moment wordt onderzocht of de nog niet toe te rekenen uitgaven voor Opleidingen en Onderhoud met behulp van prestatie-indicatoren kunnen worden toegerekend.

Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2004 in € 1 000 Koninklijke luchtmacht	Tactische Luchtmacht (artikel 03)	Staf BDL (artikel 03)	OKLu (artikel 60)	LCKLu (artikel 60)	Dico-eenheden (artikel 60)	Totaal
Toe te rekenen uitgaven						
Jachtvliegtuigen	80 007	35 623		46 500	6 841	168 971
Gevechtshelikopters	23 459	18 786		10 500	1 709	54 454
Transporthelikopters	23 460	18 785		10 500	1 710	54 455
Lutra/tankervliegtuigen	14 939	43 002		2	1 222	59 165
Geleide wapens	10 435	6 139		8 000	1 466	26 040
Air Operations control station	5 398				978	6 376
Totaal toe te rekenen	157 698	122 335		75 502	13 926	369 461
Nog niet toe te rekenen uitgaven	304 193		83 519	79 951	10 508	478 171
Niet toe te rekenen uitgaven						
Investerings		305 797				305 797
Keuring/werving/Init. opleidingen					782	782
Wachtgeld/inactiv. wedden		9 097				9 097
Apparaat		213 021				213 021
Totaal	461 891	650 250	83 519	155 453	25 216	1 376 329

Activiteiten

De vier organisatorische ressorts/staf van de Koninklijke luchtmacht zijn: Ressort Tactische Luchtmacht (TL), Ressort Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht (LCKLu), Ressort Opleidingen Koninklijke Luchtmacht (OKLu) en Staf Bevelhebber. Voor het realiseren van de genoemde doelstellingen beschikt de Koninklijke luchtmacht over de volgende organisatiestructuur.

Tactische luchtmacht

De Tactische luchtmacht bestaat uit een staf en operationele onderdelen. De operationele eenheden zijn verdeeld in vijf clusters: jachtvliegtuigen, helikopters, luchttransport, grond-lucht geleide wapens en commandovoering. De TL levert de operationeel inzetbare eenheden. De TL heeft als hoofdactiviteiten het inzetgereed maken en houden van de operationele eenheden.

Het totale Nederlandse arsenaal aan F-16 jachtvliegtuigen wordt verkleind van 137 tot 108. Deze verkleining zal resulteren in lagere exploitatiekosten en een verbeterde inzetbaarheid van de resterende toestellen. Zoals in de Najaarsbrief is aangekondigd, stelt Nederland met ingang van 2004, als

tussenstap naar een lager aantal operationele nieuwe toestellen, nog 90 toestellen beschikbaar aan de Navo. Vijftien toestellen zullen in 2004 worden afgestoten. De overige veertien toestellen zullen aan het einde van deze kabinetsperiode worden afgestoten. De operationele activiteiten op de vliegbasis Twenthe zullen in 2004 worden verminderd. De basis zal in 2006 worden gesloten. Op de vliegbases Leeuwarden en Volkel worden aanvullende voorzieningen getroffen voor het onderbrengen van extra F-16's.

Er worden in 2004 zes Apache gevechtshelikopters afgestoten. De gevechtswaarde van de resterende 24 helikopters wordt vergroot door de doelopsporing, doelidentificatie en de eigen veiligheid te verbeteren. Er worden voorbereidingen getroffen voor de verplaatsing van de transport-helikopters van de Tactische Helikopter Groep van Soesterberg naar Gilze-Rijen. Deze helikopters worden tussen 2005 en 2007 verplaatst, waarna vliegbasis Soesterberg wordt gesloten. De infrastructuur in Gilze-Rijen wordt aangepast.

Jachtvliegtuigen

De jachtvliegtuigen zijn ondergebracht op de vliegbases Leeuwarden, Twenthe en Volkel. De drie vliegbases fungeren elk als «Main Operating Base (MOB)». Voor de F-16 vlieger is conform de Navo-eis een minimum Jaarlijks Oefen Programma (JOP) van 180 vlieguren genormeerd. Het JOP is zodanig van opzet dat dit leidt tot «combat ready» vliegers. Met deelname aan oefeningen binnen en buiten Navo-verband en een aantal specifieke trainingen wordt het JOP ingevuld. Hiervoor wordt in het oefenschema gestreefd naar een optimale training van taken als luchtverdediging, luchtverkenningoperaties, grondaanval en ondersteuning van maritieme eenheden die bij dag en bij nacht worden uitgevoerd. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het gebruik van nachtzicht-apparatuur en doelaanstralingsapparatuur.

Het lager aantal geraamde uren in 2004 is een direct gevolg van de maatregel uit het Strategisch Akkoord om het aantal F-16's te reduceren.

Omschrijving	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004
Jachtvliegtuigen	Vlieguren	20 780	22 000	19 000

Helikopters

De helikoptervloot van de Koninklijke luchtmacht is ingedeeld bij de THGKLu en bij de vliegbasis Leeuwarden. De THGKLu is gestationeerd op de vliegbasis Soesterberg (13 Chinook CH-47D, 17 Cougar AS-532U2 en 4 Alouette III) en Gilze-Rijen (24 Apache AH-64D). De Bölkow helikopters zijn in de loop van 2003 volledig uitgefaseerd. De vliegbasis Leeuwarden beschikt over een Search and Rescue eenheid, uitgerust met drie Agusta AB-412SP helikopters. Deze kunnen binnen zeer korte tijd optreden bij calamiteiten op de schietranges of tijdens vlieg oefeningen boven de Noordzee en dienen secundair voor patiëntenvervoer vanaf de Waddeneilanden.

De helikopters van de THGKLu maken tijdens oefeningen en daadwerkelijke inzet in het concept van «11 Air Manoeuvre Brigade» (11 AMB) integraal deel uit van deze brigade. Naast inzet voor 11 AMB worden de helikopters ook voor diverse taken in binnen- en buitenland ingezet. In vredetijd staat de THGKLu onder operationeel bevel van C-TL met uitzondering van vliegopdrachten voor het Duits/Nederlandse High Readiness Headquarters. Voor dit laatste is de «Senior National Officer» verantwoordelijk.

In onderstaande tabel is de inzet van de helikopters weergegeven

Omschrijving	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004
Gevechtshelikopters	Vlieguren	3 296	4 600	4 600
Transporthelikopters	Vlieguren	4 692	7 030	7 030
Lichte helikopters (AL-III en BO-105)	Vlieguren	2 801	1 600 (AL + BO)	800 (AL)
SAR-helikopters	Vlieguren	702	1 050	1 050

Luchttransport

De vastvleugelige luchttransportvloot van de Koninklijke luchtmacht is ondergebracht op de vliegbasis Eindhoven. Ten behoeve van de diverse luchttransporttaken en het bijtanken in de lucht (Air to Air Refuelling) beschikt het squadron over twee KDC-10, twee C-130H-30 Hercules, vier F-60U Fokker, twee F-50 Fokker toestellen en één G-IV Gulfstream. In 2004 wordt een extra DC-10 verworven.

De luchttransportvloot staat ten dienste van de gehele krijgsmacht en verzorgt als zodanig voor een belangrijk deel de EOC «Deployability and Mobility» voor de gehele krijgsmacht. Tevens verzorgt de luchttransportvloot vervoer voor leden van het Koninklijk Huis, de regering, andere departementen en andere Navo-krijgsmachten. Naast het uitvoeren van transporttaken kunnen de KDC-10's voor Air to Air Refuelling worden ingezet ten behoeve van jachtvliegtuigen van de Koninklijke luchtmacht en andere luchtmachten. Verder wordt de transportvloot ingezet voor paradroppings van het Korps commandotroepen (KL) en het Korps mariniers (KM). Tot slot wordt de transportvloot ingezet ten behoeve van nationale en internationale humanitaire hulpverlening, medische evacuatie (MEDEVAC) en vluchten in het kader van ontwikkelingssamenwerking.

Om aan de eisen van directe inzetbaarheid te voldoen dient de cluster luchttransport over 23 volledig opgeleide en operationeel inzetbare crews te beschikken. Conform de Navo-richtlijnen voldoen de squadron F-50/F-60, C-130 en KDC-10 vliegers aan de eis van 240 vlieguren per vlieger per jaar. De geoefendheid wordt grotendeels tijdens het uitvoeren van routine vluchtopdrachten op peil gehouden. Voor verbetering van de tactisch luchttransport geoefendheid is een specifiek Jaarlijks Oefen Programma (JOP) in ontwikkeling. Dit JOP is een aanvulling op de algemene JOP eisen voor luchttransportvliegers en alleen bedoeld voor de tactische luchttransportvliegers (C-130H-30 en F-60U).

Omschrijving	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004
Luchttransport	Vliegeuren	6 951	8 000	8 000

Grond-lucht geleide wapens

De Grondgebonden Luchtverdediging (GLVD)-eenheden van de Groep Geleide Wapens KLu (GGWKLu) hebben als thuisbasis de luchtmachtbasis De Peel. De GLVD-eenheden nemen jaarlijks deel aan (inter)nationale en Navo-oefeningen. De oefeningen hebben betrekking op het kunnen leveren van grondgebonden luchtverdediging tegen bemande- en onbemande vliegtuigen, helikopters, kruisvluchtwapens en ballistische- en tactische raketten. Eénmaal in de 24 maanden wordt conform de Navo-eis een praktische schietoefening met de wapensystemen uitgevoerd (Tactical Firing (TF) Evaluation). Eénmaal in de 36 maanden wordt per operationele eenheid een Operational Evaluation (OPEVAL) conform de Navo-eis uitgevoerd.

Omschrijving	Meeteenheid	Realisatie 2002	Planning 2003	Raming 2004
Geoefendheid	Mensoefendagen	33 384	30 720	30 000

Commandovoering

Het Air Operations Control Station Nieuw Milligen (AOCS NM) bestaat uit de onderdelen Control and Reporting Centre (CRC) en Military Air Traffic Control Centre (MilATCC). Het CRC is onderdeel van het «NATO Integrated Air Defence System» (NATINADS). Het CRC is een «NATO Command Force» en staat als zodanig onder operationeel bevel van de Navo. Het CRC bewaakt permanent de integriteit van het Nederlandse en toegewezen Navo-luchtruim. Ten behoeve van out-of-area operaties stelt het CRC personeel beschikbaar voor internationale commandovoeringscentra. Tevens ondersteunt het CRC met commandovoering en gevechtsleiding de oefenprogramma's van de squadrons van de drie MOB's en buitenlandse bases en GGWKLu. Het CRC fungeert als alarmeringsinstantie voor zowel de Navo als voor Nederland. Voorts heeft het CRC een opleidings-taak voor haar gevechtsleidingspersoneel. Het MilATCC is belast met het leveren van luchtverkeersleidings- en vluchtinformatie voor delen van het Nederlands luchtruim. Tevens vindt coördinatie plaats van het gebruik van het luchtruim tussen de militaire en civiele luchtverkeersbeveiligingsinstanties. Evenals het CRC heeft het MilATCC een opleidingstaak voor haar eigen luchtverkeersbeveiligingspersoneel. Om het wettelijk geregelde «Bewijs van bevoegdheid» te behouden, dient het gevechtsleidingspersoneel van het CRC en het luchtverkeersbeveiligingspersoneel van het MilATCC een jaarlijks oefenprogramma (JOP) met goed gevolg te doorlopen. De inhoud van zowel het theorie als het praktijkdeel van dit JOP is in luchtmachtregelgeving vastgelegd.

Investerings

Jachtvliegtuigen

Project Mid-Life-Update (MLU) F-16 ontwikkeling, productie en inbouw

Doelstelling	Verlenging operationele levensduur F-16 tot 2010 op het gebied van avionica en gebruik van moderne wapens						
Projectomvang	€ 758,0 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-E						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	182	240					
Uitgaven (x € 1 000)	11 099	564		701			

Het project Mid-Life-Update (MLU) F-16 wordt in 2003 afgerond. Het bedrag in 2005 betreft een restbetaling.

Project Link-16

Doelstelling	Uitrusting van de F-16 met de Navo-standaard Link-16 datalink apparatuur ten behoeve van de verbetering van de informatie-uitwisseling bij het uitvoeren van operaties						
Projectomvang	€ 131,3 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	15 905	52 572	1 164				
Uitgaven (x € 1 000)	12 003	19 306	22 759	21 046	19 778	18 749	9 553

Link-16 is een middel om geautomatiseerd operationele informatie (waaronder commandovoering) te integreren in verschillende wapenplatforms, waaronder de F-16. Met dit project volgt de luchtmacht de Navo-standaardisatie op het gebied van datalinkgebruik en kunnen de F-16's gezamenlijk met wapenplatforms van de andere krijgsmachtdelen alsmede belangrijke internationale partners in één netwerk opereren. Het project is inmiddels in volle gang.

Project ALQ 131 update

Doelstelling	Verbetering van de zelfbeschermingcapaciteit van de F-16 door modernisering ALQ-131						
Projectomvang	€ 71,4 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			40 000				
Uitgaven (x € 1 000)				8 445	12 005	12 000	17 000

Door snel ontwikkelende technologie vormen radargeleide luchtafweersystemen op de grond een steeds grotere dreiging. Deze systemen worden wereldwijd geëxporteerd en vormen een potentiële dreiging tegen de F-16 bij een daadwerkelijke inzet. De huidige ALQ-131 is onvoldoende in staat deze dreiging adequaat te pareren. Naar aanleiding hiervan wordt in samenwerking met andere Europese F-16 landen en met de Amerikaanse luchtmacht gewerkt aan verbetering van deze zelfbeschermingapparatuur. Het project voorziet in een capaciteitsverbetering van de zelfbeschermingstoerzenders van de ALQ-131.

Project Verbetering lucht-grond (L/G) bewapening F-16

Doelstelling	Verbetering precisie wapenpakket jachtvliegtuigen voor gronddoelen						
Projectomvang	€ 219 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			77 500				
Uitgaven (x € 1 000)			24 600	33 000	19 900	17 076	13 412

Voor het aanvallen van doelen op de grond moeten wapens effectief en accuraat worden ingezet, de juiste uitwerking hebben en een minimum aan onbedoelde nevenschade veroorzaken. Door het gebruik van precisiewapens zijn per saldo minder wapens per doel benodigd. De wapens moeten bij voorkeur onder alle weersomstandigheden, zowel bij daglicht als bij duisternis, kunnen worden ingezet. Het verbeterde wapenpakket voor gronddoelen voorziet in een mix van wapens die onder uiteenlopende weersomstandigheden met de vereiste mate van precisie en vanaf grote afstand kunnen worden ingezet. Met dit project geeft Defensie invulling aan de tekorten die binnen Navo en Europa bestaan op het gebied van precisiewapens. De verbetering van de lucht-grond bewapening wordt in drie fasen uitgevoerd. Het totale budget van deze drie fasen beslaat € 219 miljoen. In de eerste fase worden lasergeleide en GPS-geleide wapens, alsmede verbeterde munitie voor het boordkanon

verworven. De vervolgprojecten voorzien in wapens met stand-off capaciteit (fase twee) en niet-letale wapens (fase 3).

Project verbetering en uitbreiding doelaanwijzing jachtvliegtuigen

Doelstelling	Verbetering en uitbreiding doelaanwijzing jachtvliegtuigen						
Projectomvang	€ 45,0 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		45 000					
Uitgaven (x € 1 000)			15 000	15 000	15 000		

Zoals aangegeven in het project verbetering lucht-grond bewapening wordt een mix van wapens aangeschaft die onder uiteenlopende weersomstandigheden zowel bij daglicht als bij duisternis met precisie (PGM) en vanaf grote afstand kan worden ingezet. Om PGM's te kunnen inzetten, worden Targeting Pods (TGP's) gebruikt om doelen te identificeren en aan te wijzen. De resolutie van de huidige TGP's is beperkt. Bovendien is het huidige aantal TGP's te klein. Met de aanschaf van een nieuwe (derde generatie) TGP's kunnen doelen op grotere afstand, met een grotere nauwkeurigheid worden opgespoord, herkend en geïdentificeerd. Deze derde generatie TGP's versterkt de operationele samenwerking met eenheden op de grond en in de lucht, zowel tussen de krijgsmacht delen (joint) als internationaal (combined).

F-16 Tactisch Luchtverkenning Systeem

Doelstelling	Vervanging van de huidige luchtverkenningssystemen om aan de operationele (inter)nationale luchtverkenningstaken te kunnen blijven voldoen						
Projectomvang	€ 30,0 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-B/C		DMP- D				
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	75		29 632				
Uitgaven (x € 1 000)	39	6	3 001	13 991	12 760		

De huidige luchtverkenningssystemen zijn operationeel en technisch verouderd. De verwerving en verbetering van middelen voor doelherkenning en het opbouwen van een tactisch omgevingsbeeld hebben een hoge prioriteit. Tot de invoering van geavanceerde onbemande verkenningssystemen zoals de MALE-URAV dienen de tactische luchtverkenningssystemen als interim-oplossing. De beoogde tactische luchtverkenningssystemen zijn voorzien van een tactische datalink en doelaanwijzingfunctionaliteit en maken een snelle «sensor-to-shooter

loop» mogelijk. Naast een verbetering van de inlichtingengaring draagt deze investering ook bij aan de verbetering van de effectieve inzet.

Project Vervanging F-16 «System Development and Demonstration» (SDD)

Doelstelling	Tijdig voorzien in adequate vervanging van de F-16 vliegtuigen van de Nederlandse krijgsmacht						
Projectomvang	€ 758,0 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	745 027	12 936					
Uitgaven (x € 1 000)	98 196	64 613	107 687	126 076	133 653	118 225	73 407

De Nederlandse F-16's bereiken vanaf ongeveer 2010 het einde van hun operationele, technische en economische levensduur. Het project Vervanging F-16 is gericht op tijdige vervanging van de F-16 jachtvliegtuigen. Daarom heeft de Nederlandse regering besloten te participeren in de SDD-fase van de JSF. Inmiddels is de verwervingsvoorbereiding (DMP-D fase) gestart.

Project Vervanging F-16 Nederlandse projecten

Doelstelling	Tijdig voorzien in adequate vervanging van de F-16 vliegtuigen van de Nederlandse krijgsmacht						
Projectomvang	€ 44,9 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)					11 479	11 348	11 100

Dit betreft het deel van het SDD-budget dat kan worden besteed aan Nederlandse projecten.

Project Modernized Target Acquisition and Designation Sight (MTADS)

Doelstelling	Verbetering van de operationele capaciteiten van de gevechtshelikopter gericht op detectie en doelidentificatie						
Projectomvang	€ 112,6 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		112 600					
Uitgaven (x € 1 000)		18 468		14 955	17 960	18 020	25 942

MTADS betreft een verbetering van de huidige infrarood systemen van de gevechtshelikopter AH64D. Met de verwerving van MTADS verbeteren de doelaanwijzing, de richtmiddelen en de nachtzichtapparatuur. Met de MTADS kunnen betere verkenningen worden verricht, verkrijgt de bemanning beter zicht op obstakels bij nacht en kan een grotere afstand tot de vijand worden aangehouden. Hierdoor neemt het onderscheppingsvermogen van de AH64D toe, alsmede het vermogen om inlichtingen te verzamelen. Daarnaast leidt MTADS ook tot een verbeterde zelfbescherming. Momenteel bereidt de Amerikaanse landmacht de productie van MTADS voor. Getracht wordt om bij deze productie aan te sluiten.

Project Aircraft Survivability Equipment (ASE)

Doelstelling	Verbetering van de zelfbescherming van de gevechtshelikopter						
Projectomvang	€ 122,1 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)					1 100	15 001	15 000

De gevechtshelikopter wordt in toenemende mate kwetsbaar voor de steeds verder ontwikkelde vijandige wapensystemen. Het project ASE voor gevechtshelikopters dient om de zelfbeschermingapparatuur van de gevechtshelikopters te verbeteren. Het project betreft enerzijds het aanbrengen van inbouwmogelijkheden (zogenaamde «provisions for») voor de zelfbeschermingapparatuur tegen radar en infrarood raketten in alle gevechtshelikopters. Anderzijds wordt voor een nog te bepalen aantal gevechtshelikopters de daadwerkelijke zelfbeschermingapparatuur aangeschaft. De realisatie van ASE wordt rond 2007 verwacht.

Project Zelfbescherming Transporthelikopters

Doelstelling	Transporthelikopters voorzien van elektronische zelfbescherming om inzet in het gehele gewelds- en dreigingspectrum mogelijk te maken						
Projectomvang	€ 57,0 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	470			[Redacted]			
Uitgaven (x € 1 000)	18 779	10 486	3 248	[Redacted]			

Het project Zelfbescherming Transporthelikopters bevindt zich in de realisatiefase en wordt naar verwachting in 2004 definitief afgerond.

Geleide Wapens

Project Vervanging COMPATRIOT

Doelstelling	Vervanging van het huidige commandovoering- en verbindingssysteem van de Patriot						
Projectomvang	€ 32,0 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	[Redacted]						
Uitgaven (x € 1 000)				10 000	11 000	11 000	[Redacted]

Het huidige Command and Control systeem van de Patrioteenheden (COMPATRIOT) raakt verouderd. Daarom wordt een nieuw verbindingssysteem ontwikkeld en aangeschaft.

Patriot Update tot PAC-3.

Doelstelling	Capaciteitsverbetering van luchtverdedigingssystemen door aanpassingen van de Patriot-radar en de commandocentrale, de verwerving van PAC-III raketten alsmede de invoering van PAC-III lanceer-richtingen						
Projectomvang	€ 128,2 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	DMP-B t/m D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			128 200				
Uitgaven (x € 1 000)			5 000	25 000	20 000	20 000	35 000

De proliferatie van ballistische raketten en kruisvluchtwapens neemt wereldwijd toe en daarmee ook het belang van verdediging tegen deze wapens. Het project bestaat uit de verwerving van PAC-3 lanceerinrichtingen en PAC-3 raketten. Hierdoor verbetert de capaciteit van het Patriot-systeem tegen de dreiging van tactische ballistische raketten aanmerkelijk en kan een groter gebied worden verdedigd.

Commandovoering

Project Naderingsapparatuur Military Approach and Surveillance System (MASS)

Doelstelling	Blijvend zorgdragen voor adequate luchtverkeersleidingcapaciteit door vervanging van de huidige verouderde naderingsapparatuur						
Projectomvang	€ 47,0 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	3 073	3 900					
Uitgaven (x € 1 000)	7 261	23 319	13 881				

De huidige naderingsapparatuur is aan het einde van de technische levensduur. Vervanging is noodzakelijk om de radardekking rondom de vliegbases van de Koninklijke luchtmacht te kunnen blijven garanderen, opdat een optimale veiligheid voor het vliegverkeer in het gehele luchtruim wordt voortgezet. Het «Military Approach and Surveillance System» (MASS) bestaat uit radarapparatuur met bijbehorende consoles. MASS wordt medio 2004 opgeleverd en geplaatst op het Air Operations and Control Station Nieuw Milligen.

Overige systemen

Project Vliegtuigbrandbestrijdingsvoertuigen

Doelstelling	Vervanging van de Klu- en KM-vliegtuigbrandbestrijdingsvoertuigen voor de vliegbases, vliegekampen en het Ressort Opleidingen Klu							
Projectomvang	€ 26,0 miljoen							
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008	
Activiteiten								
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	78	450						
Uitgaven (x € 1 000)	78	13 946	6 494					

De huidige vliegtuigbrandbestrijdingsvoertuigen van zowel de Koninklijke luchtmacht als de Koninklijke marine naderen het einde van hun technische levensduur. De vliegtuigbrandbestrijdingsvoertuigen zijn benodigd voor vliegbases, vliegekampen en het ressort Opleidingen KLu. Bij dit ressort worden de interservice brandweeropleidingen verzorgd. Ingevolge de Inkoopsamenwerking Brandweermaterieel Krijgsmacht treedt de Koninklijke luchtmacht op als SSM/SSP-manager. Het project is na de A-fase gemandateerd aan de Koninklijke luchtmacht. Thans vindt de productie plaats en worden de nieuwe vliegtuigbrandbestrijdingsvoertuigen bij de Koninklijke luchtmacht en marine in gebruik genomen.

Transportvliegtuigen

Project verbetering strategisch luchttransport (verwerving derde DC-10)

Doelstelling	Tekortkomingen opheffen op het gebied van strategisch luchttransport							
Projectomvang	€ 30,0 miljoen							
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008	
Activiteiten	DMP-A							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)		30 000						
Uitgaven (x € 1 000)			10 000	15 000	1 500	3 500		

Expeditionair optreden van de Nederlandse en Europese krijgsmachten leidt tot een toename van de vraag naar (strategische) luchttransportcapaciteit (DC-10 klasse) en Air to Air Refuelling (AAR). Omdat de Nederlandse F-16's worden ondergebracht op twee bases, moet structureel meer gebruik worden gemaakt van oefengebieden in het buitenland en het verlengen van de trainingsduur van de missies in Nederland. Vanwege deze andere wijze van oefenen zijn de twee KDC10's nog meer dan thans benodigd voor AAR en zijn ze dus minder beschikbaar voor het uitvoeren van transporttaken. Door verwerving van een derde DC-10 kan

Defensie tegen lage kosten voorzien in (het behoud van) strategische luchttransportcapaciteit met maximale flexibiliteit.

Niet meer opgenomen DMP projecten

Het betreft het project Vervanging Hawk PIP III en het project capaciteitsverbetering AH-64D. Dit project is nu gesplitst in de projecten ASE, MTADS en AH-64 Longbow. De eerste twee projecten zijn opgenomen in deze begroting. Het project AH-64 Longbow start na de begrotingsperiode (2009).

Ontvangsten

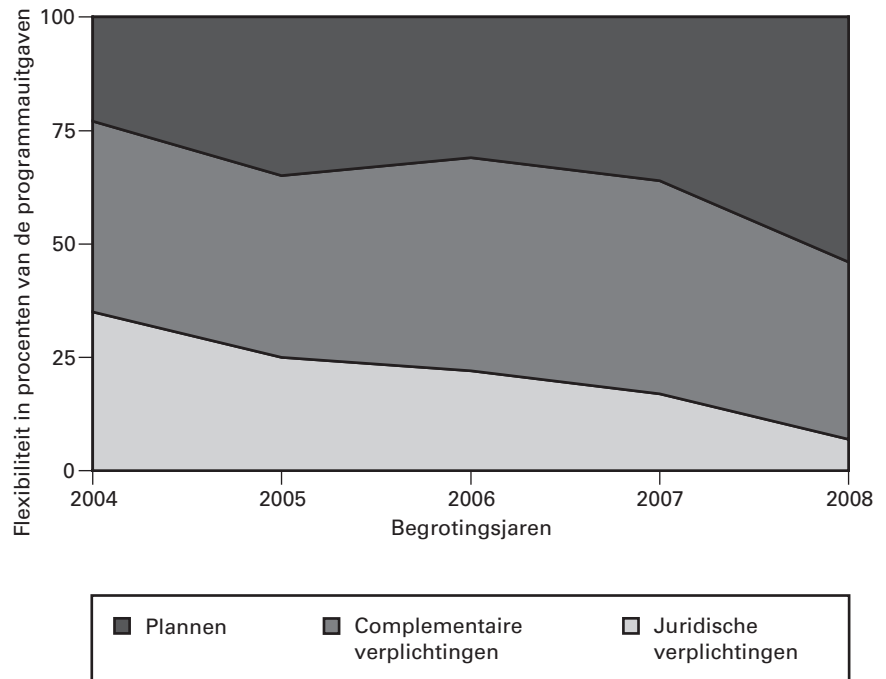
De ontvangstenbegroting beslaat in 2004 € 37,0 miljoen. In deze begroting zijn de ontvangsten geraamd die in het bijzonder betrekking hebben op personele, materiële en specifieke ontvangsten.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel en grafiek weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2004		2005		2006		2007		2008	
Totaal geraamde kasuitgaven	1 112 141		1 182 605		1 133 742		1 104 135		1 155 066	
Waarvan apparaatsuitgaven	344 453		357 753		353 389		312 580		309 069	
Dus programma-uitgaven (incl. investeringen)	767 688		824 852		780 353		791 555		845 997	
Waarvan juridisch verplicht	35%	266 997	25%	210 105	22%	168 861	17%	132 786	7%	58 437
Waarvan complementair noodzakelijk	42%	322 604	40%	328 198	47%	368 661	47%	370 510	39%	327 616
Resterende plannen	23%	178 088	35%	286 549	31%	242 831	36%	288 259	54%	459 944
Totaal	100%	767 688	100%	824 852	100%	780 353	100%	791 555	100%	845 997

Budgetflexibiliteit

Groeiparagraaf VBTB

De prestatiegegevens van jachtvliegtuigen, helikopters, luchttransport en grond-lucht geleide wapens, worden in de begroting 2005 verder uitgebreid met daarmee verband houdende uitgaven. Daarnaast zal de kwaliteit van de extra-comptabele staat, waarin de uitgaven van de Koninklijke luchtmacht zijn toegerekend aan de doelstellingen, worden verbeterd. De verbeteringen voor de ondersteunende eenheden van de Koninklijke luchtmacht zijn opgenomen in de groeiparagraaf van niet-beleidsartikel 60.

Beleidsartikel 04. Koninklijke marechaussee

Algemene beleidsdoelstellingen

De Koninklijke marechaussee is als politieorganisatie met militaire status verantwoordelijk voor de handhaving van de rechtsorde en integriteit van de krijgsmacht. De militaire status van de Koninklijke marechaussee komt vooral tot uiting in de structuur van de organisatie, de aansturing en de rechtspositie van het personeel. De Koninklijke marechaussee draagt bij aan de realisatie van de hoofdtaken van Defensie, in het bijzonder op het terrein van crisisbeheersing, vreedstaken en bijstand ter handhaving van openbare of strafrechtelijke orde. Daarnaast is de Koninklijke marechaussee belast met civiele politie- en beveiligingstaken, die onder het gezag van de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties worden uitgevoerd. De taken van de Koninklijke marechaussee zijn vastgelegd in artikel 6 van de Politiewet. Door haar opleiding, karakter en centrale aansturing is de Koninklijke marechaussee in staat snel en effectief prioriteiten te leggen. De Koninklijke marechaussee levert een substantiële bijdrage aan zowel interne als externe veiligheid.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De algemene beleidsdoelstelling van de Koninklijke marechaussee is geoperationaliseerd in een vijftal taakvelden. De operationele doelstellingen worden hoofdzakelijk vastgesteld op basis van de beleidslijnen van de verschillende gezagsdragers. De toelichtingen per taakveld zijn gebaseerd op deze doelstellingen en de daaraan gekoppelde activiteiten en budgetten.

Taakvelden	Doelstelling
<p>I. Beveiliging Het taakveld Beveiliging betreft de beveiliging van aangewezen objecten, personen, de burgerluchtvaart en waardetransporten van de Nederlandsche Bank. Ook vallen ceremoniële diensten onder dit taakveld.</p>	<p><i>«Het handhaven van het veiligheidsniveau overeenkomstig de geldende veiligheidsconcepten, zoals deze zijn bekrachtigd door het bevoegd gezag.»</i></p>
<p>II. Handhaving vreemdelingenwet Binnen het taakveld Handhaving Vreemdelingenwet wordt Grensbewaking aan de Schengen buitengrenzen en Mobiel Toezicht Vreemdelingen aan de Schengen binnengrenzen uitgevoerd. Daarnaast maakt de ondersteuning in het kader van de asielprocedure deel uit van dit taakveld.</p>	<p><i>«Het uitvoeren van haar wettelijke taken in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving en binnen de met het gezag overeengekomen, of nog overeen te komen normafspraken.»</i></p>
<p>III. Politietaken Defensie Het taakveld Politietaken Defensie omvat de politietaak ten behoeve van de Krijgsmacht exclusief de civiele politiemissies in het kader van internationale crisisbeheersings-, vredesbewarende of humanitaire operaties. Deze operaties zijn terug te vinden in de defensiebrede beleidsdoelstelling «bevordering internationale rechtsorde en stabiliteit».</p>	<p><i>«Het handhaven van de openbare orde op en rondom de militaire terreinen en het handhaven van strafrechtelijke rechtsorde binnen de krijgsmacht en jegens militaire justitiabelen zowel in Nederland als in internationaal verband, alsmede het verlenen van hulp aan hen die dat behoeven.»</i></p>
<p>IV. Politietaken burgerluchtvaartterreinen Het taakveld Politietaken burgerluchtvaartterreinen beslaat de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, de handhaving van de openbare orde en hulpverlening. De strafrechtelijke handhaving vindt plaats onder het gezag van het Openbaar Ministerie en richt zich op zowel de uitvoering van de basispolitiezorg als op de recherche.</p>	<p><i>«Het handhaven van de openbare orde en de strafrechtelijke rechtsorde op de aangewezen nationale luchthavens in overeenstemming met de met het bevoegd gezag gemaakte afspraken alsmede het verlenen van hulp aan hen die dat behoeven.»</i></p>
<p>V. Assistentieverlening samenwerking en bijstand De Koninklijke marechaussee verleent op diverse manieren bijstand en assistentie aan of werkt samen met de politie. De inzet kan bestaan uit het leveren van capaciteit op het gebied van recherche (inclusief arrestatie- en opsporingseenheden en observatieteams), persoons- en objectbeveiliging en eenheden voor de inzet bij grootschalig en bijzonder politietoetreden. Ook de samenwerking met de politie in het kader van de reguliere taakuitvoering op basis van een convenant valt binnen dit taakveld.</p>	<p><i>«Het zorgdragen voor het gereedhouden van het bijstandsreservoir alsmede het op verzoek van het bevoegd gezag leveren van personeel, eenheden en materieel voor de samenwerking, bijstand en assistentieverlening aan de politie.»</i></p>

Budgettaire gevolgen van beleid

Algemeen

De financiële middelen die aan de Koninklijke marechaussee ter beschikking staan voor het realiseren van de operationele doelstellingen, de staf van de Koninklijke marechaussee en de wachtgelden en inactiviteitsweden zijn in de volgende tabel opgenomen:

Budgettaire gevolgen van beleid beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee (bedragen x € 1 000)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Verplichtingen	279 449	326 023	344 167	341 226	316 263	307 069	316 089
Uitgaven							
Programma-uitgaven							
Operationele taakvelden	180 946	232 992	242 597	242 571	226 960	227 271	229 527
Investerings	19 974	35 251	45 677	51 085	49 990	49 016	56 897
Totaal programma-uitgaven	200 920	268 243	288 274	293 656	276 950	276 287	286 424
Apparaatsuitgaven							
Staf Koninklijke marechaussee	86 725	43 392	46 898	48 981	46 816	47 211	48 014
Wachtgelden en inactiviteitswedden	985	753	737	749	749	749	749
Totaal apparaatsuitgaven	87 710	44 145	47 635	49 730	47 565	47 960	48 763
Totaal uitgaven	288 630	312 388	335 909	343 386	324 515	324 247	335 187
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	8 224	6 964	7 064	7 164	7 164	7 264	7 264

Uitgavenverdeling naar operationele doelstelling

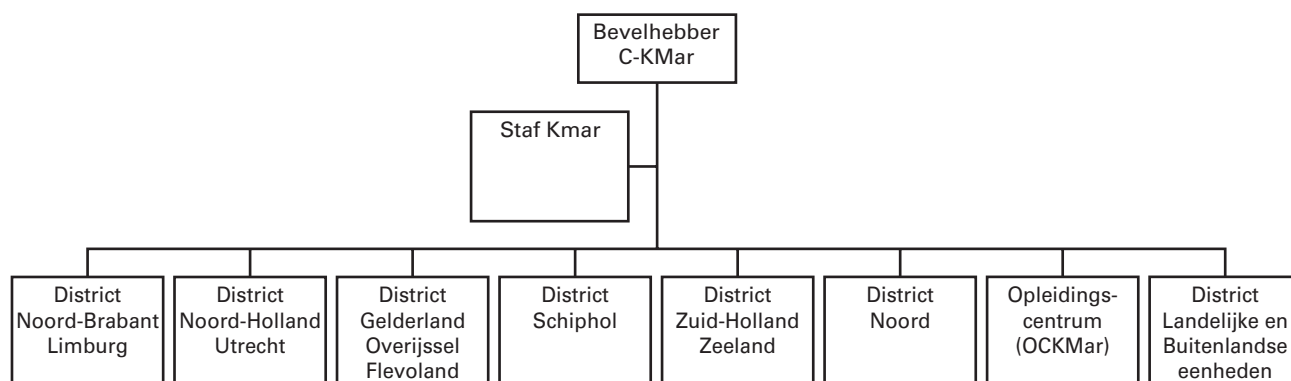
In de tabel budgettaire gevolgen van beleid zijn de uitgaven gepresenteerd van de Koninklijke marechaussee die samenhangen met de realisatie van de operationele doelstellingen. In onderstaande tabel zijn de programma-uitgaven, exclusief investeringen, extra-comptabel toegerekend aan de operationele taakvelden uit de taakveldenmatrix. De procentuele verdeling die is gehanteerd bij het toerekenen van uitgaven aan het beleidsartikel is eveneens in een tabel opgenomen. In bijlage 6 is een totaal overzicht opgenomen voor de gehele defensiebegroting inclusief een technische toelichting.

De Koninklijke marechaussee heeft de uitgaven voor het Opleidingscentrum Koninklijke marechaussee (OCKMar) separaat geraamd op het niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht.

Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2004 in € 1 000 Koninklijke marechaussee	Operationeel eenheden (artikel 04)	Staf Kmar (artikel 04)	OCKmar (artikel 60)	Dico-eenheden (artikel 60)	Totaal
Toe te rekenen uitgaven					
Taakveld 1 Beveiliging	48 056			1 115	49 171
Taakveld 2 Handhaving vreemd. Wet	116 667			2 710	119 377
Taakveld 3 Politietaken Defensie	61 662			1 432	63 094
Taakveld 4 Politietaken burger-lucht.v.terr.	10 711			243	10 954
Taakveld 5 Ass.verlening en bijstand	5 501			121	5 562
Totaal toe te rekenen	242 597	0	0	5 621	248 218
Nog niet toe te rekenen uitgaven	0		40 217	2 468	42 685
Niet toe te rekenen uitgaven					
Investeringen		45 677			45 677
Keuring/werving/Init. opleidingen				1 580	1 580
Wachtgeldten/inactiv. wedden		737			737
Apparaat		46 898			46 898
Totaal	242 597	93 312	40 217	9 669	385 796

Activiteiten

De Koninklijke marechaussee beschikt voor het realiseren van voorgaande doelstellingen over zeven districten en het opleidingscentrum die het tactische niveau van de organisatie vormen. Onder de districten ressorteren de brigades van de Koninklijke marechaussee. De staf Koninklijke marechaussee draagt, namens de Bevelhebber der Koninklijke marechaussee, zorg voor een algemeen operationeel beleidskader en vervult een sturende en coördinerende rol bij zaken die het districtsniveau te boven gaan.

Taakveld Beveiliging

Algemeen: de genoemde waarden in de kolom «Normering/streefwaarden» betreffen het in 2004 na te streven eindresultaat.

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. Het beveiligen van objecten, het adviseren en ondersteunen ten aanzien van het beveiligen van objecten en optreden in geval van incidenten bij het beveiligen van objecten	Onbevoegde betreding van het te beveiligen object.	Nul
2. Het beveiligen van personen en het optreden in geval van incidenten bij het beveiligen van personen.	Fysieke schendingen van de integriteit van de te beveiligen persoon.	Nul
3. Het houden van toezicht op de beveiliging van de burgerluchtvaart, waaronder «high risk» vluchten en het optreden in geval van incidenten.	Kapingen en aanslagen op vliegtuigen en luchthavens.	Nul
4. Het beveiligen van waarde-transporten van DNB	Overvallen op het waardetransport	Nul

Taakveld Handhaving Vreemdelingenwet

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. Het uitvoeren van de grensbewaking, waaronder het uitvoeren van persoonscontroles en het verstrekken van nooddocumenten	«Schengen» conforme controle Wachtrij op de luchthaven Schiphol	Burgerluchtvaart: 100% fysieke controle op in- en uitreis; Vrachtschepen gedifferentieerd naar doorlaatpost: 100% administratieve controle op in- en uitreis; 50% fysieke controle op inreis en 20% fysieke controle op uitreis; Ferry's: 100% fysieke controle op in- en uitreis; Cruiseschepen: 100% administratieve en fysieke controle op in- en uitreis; Claimpercentage van 80% van totaal aantal geweigerden plus asielaanvragen 95% van de passagiers bij aankomst mag maximaal tien minuten wachten voorafgaand aan de paspoortcontrole 95% van de vertrekkende of transfererende passagiers mag maximaal 6 minuten wachten voorafgaand aan de paspoortcontrole.
2. Het uitvoeren van het mobiel toezicht vreemdelingen (MTV), waaronder het houden van controles ¹	Aantal illegalen dat is aangetroffen in het grensgebied.	Geen
3. Het geven van ondersteuning bij de asielprocedure op de aanmeldingscentra (AC'a) Schiphol, Zevenaar, Rijsbergen en Ter Apel	Aantal identiteitsvaststellingen in het AC-proces.	100% identiteitscontrole
4. Het verwijderen van vreemdelingen	Aantal vreemdelingen dat Nederland is uitgezet	24 000
5. Het uitvoeren van strafrechtelijke onderzoeken mensensmokkel	Aantal middelgrote onderzoeken mensensmokkel Aantal kleine onderzoeken mensensmokkel i.h.k.v. grensbewaking Aantal kleine onderzoeken mensensmokkel i.h.k.v. MTV Aantal GOC-mensensmokkel onderzoeken	19 165 130 30

¹ Dit is nog afhankelijk van de uitkomst van een werkgroep MTV (KMar en IND)

Taakveld Politietaken Defensie

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. De zogenoemde beschikbaarheid en bereikbaarheidsfunctie t.b.v. noodhulp	Responstijden	In minimaal 90% van de meldingen is de APD binnen 30 minuten ter plaatse
2. Het (strafrechtelijk) handhaven van de openbare orde en de rechtsorde	1) Aantal misdrijfverbalen 2) Percentage pv «lik-op-stuk» 3) Aantal uitgevoerde middelgrote/grote rechercheonderzoeken 4) Percentage technisch sepot 5) Gemiddelde doorlooptijd tussen plegen van het feit en sluiting van het pv. 6) Gemiddelde doorlooptijd tussen het laatste verhoor en het sluiten van het pv. 7) Gemiddelde doorlooptijd tussen het sluiten van het pv. en het inzenden naar het OM	1) 1500 2) 45% 3) 9 4) 5% 5) 60 dagen 6) 30 dagen 7) 20 dagen

Taakveld Politietaken Burgerluchtvaartterreinen

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. De zogenoemde beschikbaarheid en bereikbaarheidsfunctie t.b.v. noodhulp	Responstijden	Schiphol: in minimaal 90% van de prio 1 meldingen in de Terminal en op Schiphol Centrum is de APD binnen 5 minuten ter plaatse (op Schiphol Oost binnen 8 minuten) In 90% van de prio 2 meldingen is de APD binnen 10 minuten ter plaatse. Overige luchthavens: In minimaal 90% van de meldingen is de Koninklijke marechaussee binnen 30 minuten ter plaatse.
2. Het (strafrechtelijk) handhaven van de openbare orde en de rechtsorde (Schiphol)	1) Aantal 100% controles op risicovluchten 2) Aantal drugskoeriers (invoer) 3) Aantal drugskoeriers (uitvoer) 4) Aantal uitgevoerde middelgrote/grote rechercheonderzoeken	1) Zodanig aantal dat de invoer van verboden goederen wordt ontmoedigd 2) Geen 3) Geen 4) Geen

Taakveld Assistentieverlening, Samenwerking en Bijstand

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. Het operationeel gereed stellen en inzetten van ME-eenheden, pantserwagpelotons en de BBK	1) Inzetbaarheid van ME-eenheden 2) Inzetbaarheid van pantserwagpelotons 3) Inzetbaarheid van de bijstandseenheid	8,5 4 100%

Investeringsen

De financieel omvangrijke investeringsprojecten worden onderstaand afzonderlijk vermeld. De overige investeringen betreffen kleine projecten, bedrijfsmatige investeringen en vervangingsinvesteringen.

Project «C2000 Landelijke Roll-out Defensie»

Doelstelling	Het implementeren en invoeren van C2000 communicatie-apparatuur voor de KMar-, KM-, KL- en KLu-eenheden met taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid. Tevens omvat het project het verzorgen van opleidingen van eindgebruikers en het inrichten van een beheersorganisatie. Tenslotte wordt een landelijke meldkamer C2000 voor de Koninklijke marechaussee ingericht.						
Projectomvang	€ 10,1 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	Oplevering						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	40	9 618	433				
Uitgaven (x € 1 000)	40	6 285	3 433	333			

Op basis van de resultaten uit de gehouden proef is eind 2001 akkoord gegeven voor implementatie van de Landelijke Roll-out van C2000. De Koninklijke marechaussee treedt in de Landelijke Roll-out op als Single Service Manager voor de Koninklijke marine, landmacht en luchtmacht. In 2002 is het projectplan Landelijke Roll-out vastgesteld en is aangevangen met de voorbereidende werkzaamheden. In de voortgangsrapportage juli 2003 heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gemeld dat de Landelijke Roll-out uitloopt met ongeveer 6 maanden.

Project «Nieuwbouw District Noord-Holland/Utrecht»

Doelstelling	Nieuwbouw op het terrein van de marinekazerne in Amsterdam						
Projectomvang	€ 6,8 miljoen						
	Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten	Oplevering						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	990	525	5 200				
Uitgaven (x € 1 000)	13	884	1 395	3 551	909		

De huidige huisvesting van het district Koninklijke marechaussee Noord-Holland/Utrecht in de Kolonel Sixkazerne te Amsterdam moet worden verlaten. Daarvoor in de plaats wordt nieuwbouw gerealiseerd op de Marinekazerne te Amsterdam. De oplevering is vertraagd. Het definitief ontwerp wordt in 2003 afgerond. De oplevering is nu voorzien eind 2005.

Project «Veldtenue KMar (VT Blauw)»

Doelstelling								
Projectomvang		€ 8,5 miljoen						
		Realisatie 2002	Verwachting 2003	Begroting 2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten				Afronding				
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)			300	4 355				
Uitgaven (x € 1 000)			300	1 855	5 575	770		

Het project «VT Blauw» is gericht op het verbeteren van de veiligheid en het draagcomfort van de kleding, zodat het personeel maximaal inzetbaar wordt. Het huidige «GVT Blauw» zal vervangen worden door een nieuw kleding- en uitrustingspakket «Veldtenue Blauw». Daarnaast behoren ook het afvoeren en vernietigen van het «GVT Blauw» alsmede het innemen van het «GVT Woodland» tot de projectopdracht. De investering zal op termijn een besparing in de exploitatie opleveren.

Ontvangsten

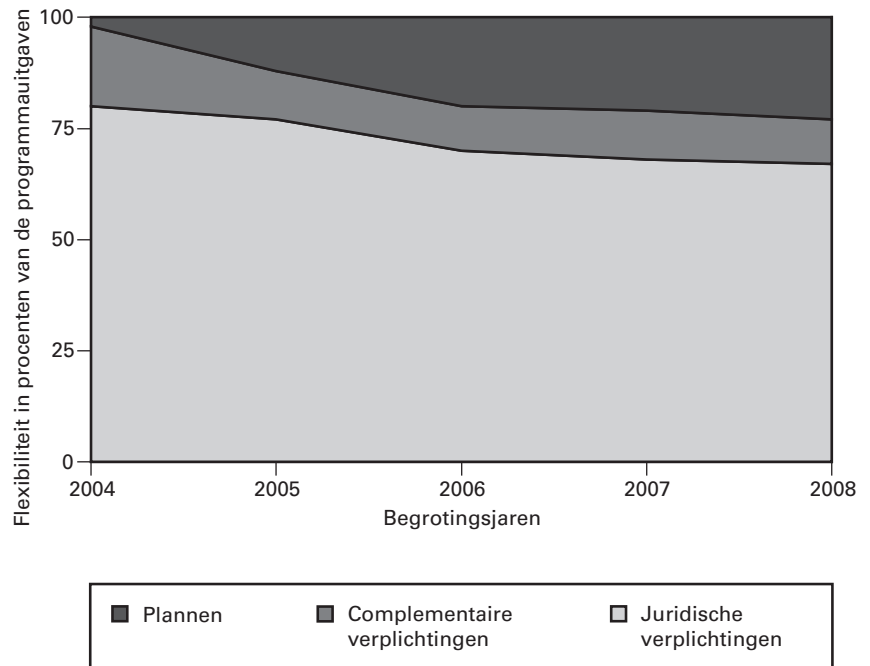
De ontvangsten van de Koninklijke marechaussee bedragen in totaal € 7,1 miljoen en hebben betrekking op:

- verhaalde salaris- en ziektekosten bij ongevallen;
- inhoudingen wegens het verstrekken van kleding, voeding en huisvesting;
- verrekeningen met derden in verband met dienstverlening.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit van dit beleidsartikel wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving		2004		2005		2006		2007		2008
Totaal geraamde kasuitgaven		335 909		343 386		324 515		324 247		335 187
Waarvan apparaatsuitgaven		47 635		49 730		47 565		47 960		48 763
Dus programma-uitgaven (incl. Invest.)		288 274		293 656		276 950		276 287		286 424
Waarvan juridisch verplicht	80%	230 096	77%	226 073	70%	193 357	68%	189 094	67%	192 121
Waarvan complementair noodzakelijk	18%	52 358	11%	31 763	10%	26 630	11%	29 854	10%	27 002
Resterende plannen	2%	5 820	12%	35 820	20%	56 963	21%	57 339	23%	67 301
Totaal		100% 288 274		100% 293 656		100% 276 950		100% 276 287		100% 286 424

Groeiparaagraaf VBTB

Voor de begroting van 2005 zal de kwaliteit van de extra-comptabele staat, waarin de uitgaven van de Koninklijke marechaussee zijn toegerekend aan de doelstellingen, worden verbeterd. Het verkrijgen van een beter inzicht in de uitgaven per taakveld is daarbij van belang. Om dit te bereiken wordt onderzocht welke aanpassingen nodig zijn op het organisatorische vlak en in de geautomatiseerde ondersteuning. Ook zal worden onderzocht of het mogelijk is de vastgestelde integrale middensom te specificeren naar middensommen per taakveld. De verbeteringen voor de ondersteunende eenheid van de Koninklijke marechaussee zijn opgenomen in de groeiparaagraaf van niet-beleidsartikel 60.

Beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties

Algemene beleidsdoelstelling

Nederland wenst bij te dragen aan de bescherming en bevordering van de internationale rechtsorde, waaronder begrepen de bevordering van veilige en stabiele verhoudingen in de periferie van het Navo-verdragsgebied. Nederland voert daartoe een actief veiligheidsbeleid, dat zich niet beperkt tot de zorg voor de veiligheid van het eigen land en die van de bondgenoten, maar zich ook richt op breed opgezette conflictpreventie, crisisbeheersing en vredesopbouw, zowel in Europa als daarbuiten.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De krijgsmacht dient in algemene zin in staat te zijn tot het leveren van een kwalitatief en technologisch hoogwaardige militaire bijdrage aan internationale operaties in alle delen van het geweldsspectrum, ook in de beginfase van een operatie. Het gaat hierbij in het bijzonder om het volgende:

- een bijdrage aan het ambitieniveau van de Navo om gelijktijdig drie grote crisisbeheersingsoperaties op legerkorpsniveau in het gehele geweldsspectrum uit te voeren. Het ambitieniveau van de Europese Unie – het vermogen om binnen zestig dagen een troepenmacht van 50 000 tot 60 000 militairen te kunnen ontplooien – is hierbij inbegrepen. In verband hiermee moet de krijgsmacht als geheel tevens een bijdrage kunnen leveren aan de *NATO Response Force*;
- deelneming voor maximaal een jaar aan een operatie in het hogere deel van het geweldsspectrum met één op de missie toegesneden brigade (taakgroep) van landstrijdkrachten, twee squadrons met elk achttien jachtvliegtuigen, een maritieme taakgroep met maximaal vijf fregatten of een combinatie hiervan. In de praktijk zullen de Nederlandse bijdragen afhankelijk van de missie en van de bijdragen van andere landen moeten worden samengesteld. Bij deelneming aan een vredesafdwingende operatie kan het noodzakelijk zijn ook eenheden in te zetten die in het kader van vredesoperaties elders zijn ontplooid;
- deelneming aan maximaal drie operaties in het lagere deel van het geweldsspectrum met bijdragen van bataljonsgrootte of, bij zee- en luchtoperaties, equivalenten daarvan;
- het optreden als «lead nation» op het niveau van een brigade – of, bij zee- en luchtoperaties, het equivalent daarvan – en, samen met andere landen, op legerkorpsniveau.

Voor de uitvoering van deze doelstellingen put Defensie uit de beschikbare eenheden van de krijgsmachtdelen. De voor inzet gereede militaire eenheden voldoen aan de kwalitatieve criteria die bij crisisbeheersingsoperaties zijn gesteld. De belangrijkste criteria die aan gereedstelling van de operationele eenheden worden gesteld, zijn:

- het kunnen optreden onder uiteenlopende geografische en klimatologische omstandigheden;
- het tijdig kunnen optreden met de juiste middelen, inclusief logistieke ondersteuning tijdens ontplooiing en inzet;
- het kunnen optreden met andere krijgsmachtdelen (joint) en andere krijgsmachten (combined).

Hierna wordt ingegaan op doelstellingen van lopende operaties in 2003 waarvan de uitgaven ook deels worden gerealiseerd in 2004.

De doelstellingen van de missies en daaraan gerelateerde activiteiten

Inleiding

De missies die opereren onder de VN-vlag, worden gefinancierd uit de contributiebijdragen van de landen die zich hebben aangesloten bij de VN. De Nederlandse bijdrage is 1,74% van de geraamde uitgaven van de door de VN-geleide missies. Daar tegenover staan voor Nederland ontvangsten voor haar bijdrage in VN-operaties.

Stabilisation Force (SFOR)

De hoofdtaak voor het Nederlandse gemechaniseerde bataljon in de Multinational Brigade North West (MNB NW) is het afschrikken van de voormalig strijdende partijen om vijandelikheden te hervatten. Het bataljon geeft met name door presentiepatrouilles invulling aan deze taak. Hierdoor ontstaat een veilige omgeving waardoor andere organen van de internationale gemeenschap ongestoord hun (opbouw)activiteiten kunnen ontplooiën.

Met financiële steun van Ontwikkelingssamenwerking kan het bataljon lokaal kleinschalige hulpverleningsprojecten uitvoeren. Daarmee wordt niet alleen de lokale bevolking geholpen maar ook de acceptatie van het bataljon in de Bosnische samenleving versterkt.

De eerste rotatie SFOR in 2004 bestaat nog uit ongeveer 1 100 militairen. Zij zijn onderverdeeld in een gemechaniseerd bataljon, een National Support Element (NSE), een verbindingsondersteuningscompagnie, een helikopterdetachement en medewerkers voor het hoofdkwartier van SFOR in Sarajevo en het hoofdkwartier van de Multinational Brigade North West (voorheen Division South West) in Banja Luka.

De toekomstige herstructurering van SFOR gaat in de richting van het uitoefenen van een waarnemingsfunctie in combinatie met een «quick reaction force», hetgeen een personele reductie tot gevolg heeft. In de plannen wordt voorshands rekening gehouden met een gefaseerde afbouw tot ongeveer 650 militairen in 2005. De besprekingen met onder meer de Engelsen en de Canadezen lopen nog. Ook moet de politiek haar instemming geven over de uitkomsten van de besprekingen en het uiteindelijke voorstel tot het herzien van de Nederlandse bijdrage in SFOR voor 2004 en verdere jaren.

Er is een helikopterdetachement operationeel op de basis Bugojno in Bosnië-Herzegovina. Deze helikopters zijn ter beschikking gesteld van Commandant MND (NW) voor het uitvoeren van vluchten ten behoeve van het bij medische noodgevallen in te zetten Immediate Response Team (IRT). Het detachement bestaat uit twee Cougars, waarvan er één gestationeerd is op Bugojno en één bij het Multinationaal hospitaal in Sipovo. In Nederland staan nog twee helikopters op 96 uur «Notice to Move».

KFOR

Bij het internationale hoofdkwartier van KFOR in Pristina worden militairen uit de Navo-staven geplaatst. Gemiddeld zijn er vanuit deze internationale staven in het hoofdkwartier KFOR vijf Nederlandse militairen gedetacheerd. De KFOR-missie wordt uitgevoerd door de Navo en is belast met de militaire aspecten uit VN-veiligheidsraadresolutie 1244.

International Security Assistance Force (ISAF)/ HQ ISAF lead Nation

Vanaf 21 januari 2002 tot 11 augustus 2003 heeft Nederland deelgenomen aan de International Security Assistance Force in Afghanistan op basis van de VN-Veiligheidsraadsresolutie 1386. Volgens deze resolutie dient de veiligheidsmacht de Afghanen te assisteren bij handhaving van de veiligheid in Kabul. De verantwoordelijkheid voor de handhaving van orde en gezag in het gehele land wordt bij de Afghaanse autoriteiten zelf gelegd.

Op 10 februari 2003 hebben Nederland en Duitsland gezamenlijk van Turkije het Lead Nationschap in ISAF overgenomen met het Duits-Nederlandse snel inzetbare hoofdkwartier uit Münster. Op 11 augustus is het Lead Nationschap door de Navo overgenomen. De ISAF-militairen in Kabul voerden taken uit ter ondersteuning van de Afghaanse autoriteiten in het handhaven van de veiligheid in Kabul en directe omgeving. Daarnaast werden ook CIMIC-activiteiten ontplooid voor de Afghaanse bevolking. Het uit het operatiegebied teruggekeerd materiaal wordt, voor zover nodig, hersteld op het niveau van voor de uitzending. De herstelkosten worden deels voorzien in 2004.

SFIR Stabilisatiemacht Irak

Door het ondersteunen van het Verenigd Koninkrijk met een contingent van bataljonsgrootte, wil Nederland een constructieve en substantiële bijdrage leveren aan de stabilisatie en veiligheid van Irak teneinde een wederopbouw van het land mogelijk te maken en de randvoorwaarden te creëren voor de overgang naar een representatieve regering van Irak. De ondersteuning voor deze operatie wordt geleverd vanuit alle krijgsmachtdelen. De Koninklijke marine levert een mariniersbataljon en een Field Dressing Station. De logistiek en genisten worden door de Koninklijke landmacht geleverd. De Koninklijke luchtmacht zet Chinooks in met het daarbij behorend personeel, verder ondersteunt zij, zo mogelijk, het luchttransport. Daarnaast levert ook de Koninklijke marechaussee personele ondersteuning. De operationele status is per 1 augustus 2003 ingegaan voor in beginsel een periode van 6 maanden. Van de met deze operatie samenhangende uitgaven vindt de realisatie voornamelijk plaats in 2003 met overlopende kosten in 2004, voor onder meer terugtransport.

European Union Police Mission (EUPM)

Het doel van de EUPM is het coachen van het midden- en hogere Bosnische politiekader in het uitoefenen van politietaken naar Europees model. De EUPM heeft geen executieve taken en verricht haar taken ongewapend. EUPM werkt samen met internationale organisaties die zich in Bosnië-Herzegovina inzetten voor de totstandkoming van een rechtstatelijke («rule of law») cultuur en voor de oprichting van een moderne civiele administratie. De Nederlandse bijdrage bestaat uit 20 militairen van de Koninklijke marechaussee en 8 civiele politieagenten. Nederland heeft zich in beginsel gecommitteerd tot één jaar. De missie zelf loopt tot eind 2005. De functionarissen van de Koninklijke marechaussee worden te werk gesteld op het gebied van interne EUPM-opleidingen, als liaison-officers in relatie met SFOR en bij diverse toezichthoudende eenheden van justitiële- en uniformdiensten van de lokale politieorganisaties in de verschillende kantons. Er moet rekening worden gehouden met verlenging van de Nederlandse bijdrage met nog eens zes maanden.

OVERIGE OPERATIES

Bosnia Kosovo Air Component (BKAC)

Nederland neemt deel aan de «Bosnia Kosovo Air Component» (BKAC), de missie van de Navo-luchtmacht ter ondersteuning van de militaire grondoperaties in de Balkan. De Nederlandse bijdrage daaraan bestaat uit vier F-16 jachtvliegtuigen en één KDC-10 op een «Notice To Employ» (NTE) van 20 dagen alsmede één F-60 op een «Notice To Move» (NTM) van 24 uur. Deze vluchten vinden plaats in het kader van VN-veiligheidsresolutie 1244 (Joint Defence of Kosovo and KFOR Forces) en moeten de naleving op het bestand inzake Kosovo monitoren.

Bosnië Herzegovina Mine Action Centre (BHMAC)

Het «Bosnië-Herzegovina Mine Action Centre» (BHMAC) coördineert en inventariseert de informatie over en de ruiming van de talrijke, na de oorlog in Bosnië-Herzegovina achtergebleven mijnen en ongesprongen explosieven. Nederland draagt momenteel met één officier als militair adviseur bij aan de staf van BHMAC.

European Union Monitoring Mission (EUMM)

De EUMM (voorheen ECMM) is sinds 1991 belast met het toezicht («monitoring») op de militaire, politieke, humanitaire en economische ontwikkelingen in de voormalige Republiek Joegoslavië. Daarover wordt gerapporteerd aan de lidstaten van de Europese Unie (EU). Ongeveer 150 personen uit veertien EU-lidstaten en vier OVSE-staten, die geen lid zijn van de EU, zijn werkzaam in deze missie. Het hoofdkwartier van de EUMM bevindt zich in Sarajevo en staat boven zogenaamde regionale centra, die elk één of meer coördinatiecentra aansturen. De waarnemers ressorteren onder een coördinatiecentrum en werken onder meer in Albanië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Kosovo en Macedonië. Er nemen thans vijf Nederlanders aan deze monitormissie deel: drie militairen en twee ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

OVSE Macedonië

Op 22 maart 2001 heeft de «Permanent Council» van de OVSE met het besluit nr. 405 toestemming gegeven om de «OSCE Spillover Monitor Mission to Macedonia» te starten. De missie heeft tot doel het monitoren van de ontwikkelingen langs de grens tussen Macedonië en Servië (Kosovo) en de ontwikkelingen in andere gebieden die risico lopen betrokken te raken bij het conflict in voormalig Joegoslavië (Kosovo). Dit wordt bewerkstelligd door het bewaken van de territoriale integriteit van Macedonië, het ondersteunen en uitbouwen van stabiliteit, vrede en veiligheid en het voorkomen van mogelijke conflicten in de regio. Onderdeel van de «Spillover Monitor Mission» is de «OSCE Police Development Unit» (PDU). Doel van de PDU is het trainen van 1 000 nieuwe politieagenten. Deze groep is multinational samengesteld. In eerste aanleg loopt het mandaat tot december 2003. Nederland neemt deel met één kolonel van de Koninklijke marechaussee. De taak van deze functionaris behelst het aansturen van de Field Training Coördinatoren en de Community Police Liaison Officers. Tevens is hij op voornoemde deelgebieden verantwoordelijk voor de contacten met de verschillende internationale organisaties en de Macedonische autoriteiten.

OVSE-missie in Moldavië

Sinds 1993 is er een OVSE-missie in Moldavië. De achtergrond van deze missie is het consolideren van de onafhankelijkheid en de soevereiniteit van Moldavië. Belangrijk aandachtspunt daarbij is de speciale status van

Transdnjestrië. Het mandaat van de missie is het helpen bij de totstandkoming van een geheel politiek kader voor dialoog en onderhandelingen. Daarbij wordt onder andere toezicht gehouden op de terugtrekking van het 14e Russische leger uit Moldavië. Nederland levert sinds mei 1993 één militaire waarnemer aan deze missie.

United Nations Truce Supervision (UNTSO)

Sinds de Israëlische onafhankelijkheidsoorlog in 1948 ziet UNTSO toe op het handhaven van de bestandslijnen tussen Israël en zijn buurstaten. In die rol zag UNTSO onder andere toe op de Algemene Wapenstilstand Overeenkomst uit 1949 en observeert de missie sinds 1967 het staakt-het-vuren in het gebied rond het Suez-kanaal en op de Golanhoogte. In de huidige situatie werkt UNTSO samen met UNDOF op de Golanhoogte in de Israëlisch-Syrische sector en met UNIFIL in de Israëlisch-Libanese sector. Nederland neemt aan UNTSO deel vanaf 1956.

Voorziening Crisisbeheersingsoperaties

Daar een Nederlandse militaire bijdrage aan een crisisbeheersingsoperatie op voorhand niet is te voorzien, wordt in de begroting slechts rekening gehouden met de lopende operaties en verplichtingen. Om die reden wordt slechts rekening gehouden met de Navo-contributies, PSO, SFOR, SFIR en naijlende uitgaven (onder andere herstel van materiaal) van de lopende operaties.

Activiteiten

MISSIE	Periode	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomsten 2003	Raming 2004
SFOR	Vanaf 1995	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	1 360	1 035	800
		Transporthelikopters	Vliegunen	918	540	540
KFOR/Kosovo		Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	7	5	5
Enduring Freedom	Dec 01-sept 03	Totale cumulatieve inzet	Aantal personeel	483	407	
	T/m juni 2003	Fregat (1)	Vaardagen	649	137	–
			Aantal personeel		155	
	T/m april 2003	Onderzeeboot (1)	Vaardagen	229	93	–
			Aantal personeel		55	
	T/m juni 2003	Maritieme helikopters (2)	Vliegunen	862	480	–
			Aantal personeel		6	
	T/m juni 2003	MPA (Orion)	Vliegunen	1 407	650	–
			Aantal personeel		17	
	T/m sept 2003	Transportvliegtuigen (KDC 10/C-130/ Gulfstream IV en F50 /F60)	Vliegunen	1 449	1 000	–
	T/m sept 2003	Jachtvliegtuigen F-16 (6)	Vliegunen	1 363	3 500	–
			Aantal personeel		174	
ISAF	Jan 02-aug 03	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	240	240	–
ISAF HQ	Feb 03-aug 03	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	0	372	–
	T/m aug 03	Transportvliegtuigen (KDC10/C130/F60)	Vliegunen	529	500	–
Stabilisatiemacht IRAK	10 juli-31 dec 03	Transporthelikopters	Vliegunen		1 100	1 100
		Gemiddelde bezetting	Aantal personeel		500	100
Display Deterrence BKAC	Feb 03- 16 apr 2003	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	0	362	–
		Gemiddelde bezetting HQ	Aantal personeel	8	2	–
		MPA (Orion)	Vliegunen	245	100	–
FEDMAC	Vanaf juni 1998	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	1	1	1
EUMM	Vanaf 1996	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	3	3	3

MISSIE	Periode	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoede-lijke uitkomsten 2003	Raming 2004
EUPM	1 jan-03 tot eind 2005	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	1	21	20
OVSE Macedonië	Okt 2001- dec 2003	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	1	1	-
OVSE-Moldavië	Vanaf 1993	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	1	1	1
UNTSO	Vanaf 1956	Gemiddelde bezetting	Aantal personeel	12	12	12

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die thans planmatig voor Crisisbeheersingsoperaties ter beschikking staan voor het realiseren van de operationele doelstellingen, zijn in onderstaande tabel opgenomen.

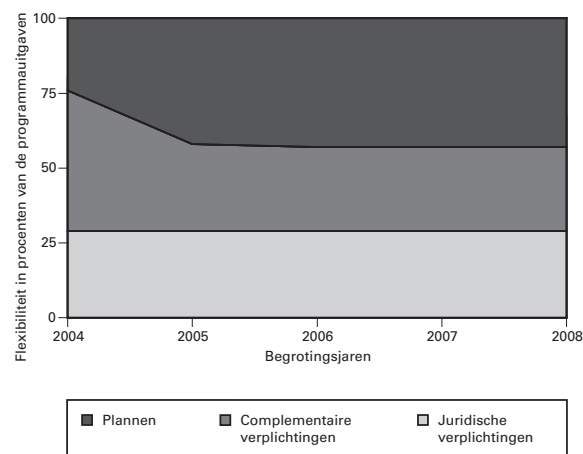
Budgettaire gevolgen van beleid beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (bedragen x € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Verplichtingen	172 655	251 288	178 401	178 401	178 401	178 401	178 401
Uitgaven							
VN-contributies	44 630	45 000	49 500	49 500	49 500	49 500	49 500
SFOR	70 106	55 300	53 000	47 000	47 000	47 000	47 000
KFOR	1 043						
Enduring Freedom	27 753	28 500					
ISAF/HQ ISAF	14 264	36 100	6 000				
Stabilisatiemacht Irak		47 700	16 500				
UNFICYP	53						
Task Force Fox	8 705	1 350					
Display Deterrence		7 000					
EUPM		2 000	2 000	2 000			
UNMEE	2 433						
NAVO PSO/ EU operatie	1 984	3 200	2 900	1 900	1 900	1 900	1 900
Overige operaties	1 684	5 400	5 900	3 700	3 700	3 700	3 700
Restant Voorziening crisisbeheersingsoperaties		19 738	42 601	74 301	76 301	76 301	76 301
Totaal uitgaven	172 655	251 288	178 401	178 401	178 401	178 401	178 401
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	8 611	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2004		2005		2006		2007		2008	
Totaal geraamde kasuitgaven	178 401		178 401		178 401		178 401		178 401	
Waarvan juridisch verplicht	29%	52 400	29%	51 400	29%	51 400	29%	51 400	29%	51 400
Waarvan complementair noodzakelijk	47%	83 400	30%	52 700	28%	50 700	28%	50 700	28%	50 700
Resterende plannen	24%	42 601	41%	74 301	43%	76 301	43%	76 301	43%	76 301
Totaal	100%	178 401	100%	178 401	100%	178 401	100%	178 401	100%	178 401

Budgetflexibiliteit

Veronderstellingen

- Onder de activiteiten van dit beleidsartikel worden de door het Kabinet goedgekeurde crisisbeheersingsoperaties opgenomen.
- De internationale veiligheidssituatie blijft onvoorspelbaar. Omdat de Nederlandse deelname aan crisisbeheersingsoperaties niet exact gepland kan worden, bevat dit beleidsartikel een initiële voorziening voor de financiering van toekomstige crisisbeheersingsoperaties.
- De omvang van SFOR bedraagt in 2003 ongeveer 1 100 vte'n. Na 2003 wordt rekening gehouden met een gefaseerde reductie. De gemiddelde bezetting in 2004 zal uitkomen op 800 vte'n. Ultimo 2005 zal de bezetting zijn teruggebracht naar 650 vte'n.
- De geplande uitgaven in 2004 voor SFIR hebben met name betrekking op het retourneren van materieel en personeel en herstelwerkzaamheden op materieel.

Beleidsartikel 10 Civiele Taken

Algemene beleidsdoelstelling

Naast de taken die de krijgsmacht uitvoert in het kader van de internationale veiligheid worden militairen en in voorkomend geval militair materieel – op verzoek en onder gezag van civiele autoriteiten – in toenemende mate ingezet om bij te dragen aan de handhaving van de nationale openbare orde en veiligheid, bijstand te leveren bij (dreigende) calamiteiten en zware ongevallen en steunverlening in het kader van het algemene belang.

Doel is het in nauw overleg en onder gezag van civiele autoriteiten leveren van een bijdrage aan de handhaving van de nationale rechtsorde en veiligheid alsmede het verlenen van steun ten behoeve van het algemeen belang.

Met de bestaande capaciteit wordt door Defensie een aantal niet-specifieke defensietaken uitgevoerd. Voor de civiele taken worden op dit artikel de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten geraamd. Het betreft hier uitgaven voor de inzet van defensiemiddelen in het kader van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (KWNA&A), uitgaven voor de Kustwacht Nederland (KWNED), de explosievenopruiming (EOD) en de hulp aan civiele overheden.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba

Doelstellingen van de KWNA&A zijn de bescherming tegen aantasting van de rechtsorde en de daaruit voortvloeiende gevaren en bedreigingen van de veiligheid en van de persoonlijke levenssfeer alsmede de steunverlening aan de gemeenschap en leden der gemeenschap bij (dreigende) noodsituaties die het gevolg zijn van ongevallen en rampen.

Kustwacht Nederland

Doelstellingen van de KWNED zijn de bescherming tegen de aantasting van de rechtsorde en de daaruit voortvloeiende gevaren en bedreigingen van de veiligheid en van de persoonlijke levenssfeer alsmede de steunverlening op zee-, kust- en aangewezen binnenwateren bij (dreigende) noodsituaties die het gevolg zijn van ongevallen en rampen.

Explosievenopruiming

Doelstelling van de explosievenopruimingsdiensten van Defensie is het voorzien in de capaciteit voor het opsporen, identificeren en ruimen van explosieven. Het betreft conventionele explosieven, vermoede explosieven en geïmproviseerde explosieven in Nederland, zowel op land als in het water en op zee.

Deze capaciteit kan ook overal elders ter wereld ingezet worden in het kader van een bondgenootschap, verdragsorganisatie of een bilaterale overeenkomst. Het eerstvolgende evaluatieonderzoek van deze doelstelling vindt plaats in 2004.

Hulp aan civiele overheden

Doel is in het geval van een ramp of een zwaar ongeval als vangnet op te treden indien de civiele hulpverlening moet worden afgelost of aangevuld of indien bijzondere defensie-expertise nodig is die niet civiel voorhanden is.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die onder dit beleidsartikel ter beschikking staan voor de realisatie van de nader geoperationaliseerde doelstellingen, zijn in de volgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen van beleid beleidsartikel 10 Civiele taken (x € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Verplichtingen	35 894	28 736	19 575	19 658	19 541	19 538	19 538
Uitgaven							
Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba	22 647	11 479	6 472	6 472	6 472	6 472	6 472
Kustwacht Nederland	4 945	6 844	4 730	4 777	4 668	4 668	4 668
Explosievenopruiming	7 047	10 439	8 393	8 431	8 421	8 418	8 418
Hulp aan civiele overheden	1 362	272					
Totaal uitgaven	36 001	29 034	19 595	19 680	19 561	19 558	19 558
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	7 959	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072

Voor de KWNA&A en de KWNEED is raming van de integrale uitgaven slechts ten dele mogelijk, als gevolg van de verstengeling met de uitgaven van de Koninklijke marine. De uitgaven voor de inzet van eenheden van de Koninklijke marine zijn geraamd op basis van de tarieven (op additionele grondslag). Van de overige middelen zijn de uitgaven geraamd die éénduidig (en meetbaar) naar gebruik zijn toe te rekenen. Met ingang van 2003 worden nog slechts de directe uitgaven gemaakt voor inzet van personeel en materieel van de Koninklijke marine ten behoeve van de KWNA&A ten laste van dit artikel geraamd. De uitgaven voor de KWNA&A die niet toe te rekenen zijn aan de inzet van defensiemiddelen worden begroot en verantwoord in de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Ook bij de explosievenopruiming doet zich verstengeling van deze diensten met het apparaat van de diverse krijgsmachtdelen voor. Deze diensten voeren tevens militaire taken uit. Hierbij zijn alle uitgaven van bij de EOD'n geplaatst personeel opgenomen, maar zijn de overige kosten voornamelijk beperkt tot de direct toerekenbare uitgaven.

Voor hulp aan civiele overheden worden, ten gevolge van het onvoorspelbare karakter van de hulp, geen uitgaven geraamd. In voorkomende gevallen zullen slechts de additionele uitgaven ten laste van dit artikel-onderdeel worden gebracht.

Activiteiten

Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (KWNA&A)

De Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba is een civiele organisatie, waarvan de minister van Defensie beheerder is. De Kustwachtcommissie waarin de drie landen van het Koninkrijk vertegenwoordigd zijn, bereidt het beleid voor de Kustwacht voor. De Koninkrijksministerraad stelt de beleidsdocumenten vervolgens vast. De Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied (CZMCARIB) voert als Commandant Kustwacht (CKW) dienstverlenende, toezichthoudende en opsporingstaken uit.

De Kustwacht neemt in het kader van de internationale en regionale maritieme samenwerking deel aan internationale drugsbestrijdingsoperaties.

De KWNA&A voert de onderstaande activiteiten uit:

Toezichthoudende en opsporingstaken:

- algemene politietaken, waaronder het uitvoeren van (internationale) drugsbestrijdingsoperaties;
- grensbewaking;
- douanetoezicht in samenwerking met de douanediens en politiekorpsen (vreemdelingendiensten) van de Nederlandse Antillen en Aruba;
- toezicht op milieu en visserij;
- toezicht op de scheepvaart, waaronder het verkeer en de uitrusting van schepen.

Dienstverlenende taken:

- hulpverlening en rampenbestrijding waaronder ook het uitvoeren van «Search and Rescue» (SAR) acties al dan niet in samenwerking met particuliere, binnenlandse en/of buitenlandse organisaties;
- afwikkeling van nood-, spoed- en veiligheidsverkeer.

De dienstverlenende taken, met name SAR, krijgen uiteraard de hoogste prioriteit indien deze zich feitelijk voordoen. Een indicatie van de omvang van de activiteiten wordt verkregen aan de hand van de cijfers over de voorgaande jaren:

Omschrijving	Meeteenheid	Realisatie 2001	Realisatie 2002
In beslag genomen drugs	In kilo's	4 645	7 989
Bijdrage aan onderzoeken	Aantal	40	79
Assistentie schepen	Aantal	60	54
Gered of in veiligheid gebracht	Personen	243	271
Controle scheepvaart	Processen verbaal	54	36
Milieuverontreiniging	Processen verbaal	9	6
Illegale visserij	Processen verbaal	17	29
Illegale immigratie	Processen verbaal	101	74

Voor de taken stelt de Koninklijke marine, naast functionarissen voor onder meer de bezetting van het Kustwachtcentrum de volgende vaardagen en vliegen ter beschikking.

Prestatiegegevens KWNA&A	Aantal	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004
Fregat	1	Vaardagen	78	92	92
Maritieme helikopter	1	Vlieguren	264	390	390
Maritieme patrouillevliegtuigen	3	Vlieguren	1 866	1 900	-
AS355 helikopter	1	Vlieguren	500	500	500

Kustwacht Nederland (KWNE)

De KWNE is een samenwerkingsorganisatie van zes departementen (de ministeries van Verkeer en Waterstaat, Defensie, Justitie, Financiën, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). De operationele leiding is in handen van de Koninklijke marine. Voor de uitvoering van deze taken worden door de participerende diensten varende en vliegende eenheden ter beschikking gesteld. De Kustwacht beschikt over een kustwachtcentrum in Den Helder. Dit centrum heeft een 24-uurs bezetting en fungeert als centraal meld-, informatie- en coördinatiecentrum. Het is tevens het Nationale Maritieme- en Aëronautische Redding Coördinatie Centrum (RCC).

De beleidsmatige aansturing voor de uitvoering van deze taken geschiedt door het ministerie van Verkeer en Waterstaat ten aanzien van verkeers-taken en door het ministerie van Justitie ten aanzien van handhavingstaken.

De KWNE voert de volgende activiteiten uit:

Toezichthoudende en opsporingstaken:

- controle op vangstbeperkende en technische maatregelen die van toepassing zijn op de zeevisserij;
- controle op de naleving van scheepvaartverkeersvoorschriften;
- toezicht op de uitrusting van schepen;
- handhaving van milieuvoorschriften;
- controle op de door-, uit- en invoer van goederen;
- weren van ongewenste vreemdelingen.

Dienstverlenende taken:

- permanent af luisteren en afwikkelen van nood-, spoed- en veiligheidsverkeer;
- coördinatie en uitvoering van hulpverlenings- en reddingsacties, al dan niet in samenwerking met de Koninklijke marine en andere particuliere c.q. buitenlandse organisaties;
- bij voorkomende noodzaak zorgdragen voor scheepvaart- en verkeersbegeleidende maatregelen;
- verlenen van hulp.

Een indicatie van de omvang van de activiteiten kan worden verkregen aan de hand van de cijfers over de voorgaande jaren:

Omschrijving	Realisatie 2001	Realisatie 2002
Aantal opgevolgde alarmeringen	ca. 3 100	3 046
Aantal maritieme reddingsacties	1 348	1 411
Aantal aëronautische reddingsacties	41	73

Voor het uitvoeren van de taken van de KWNEED stelt de Koninklijke marine, naast functionarissen voor onder meer de bezetting van het Kustwachtcentrum, de volgende aantallen vaardagen en vliegreuren ter beschikking.

Prestatiegegevens KWNEED	Meeteenheid	Realisatie 2002	Vermoedelijke uitkomst 2003	Raming 2004
Mijnenbestrijdingsvaartuigen	Vaardagen	80	140	140
Maritieme helikopters	Vliegreuren	122	230	230
Maritieme patrouillevliegtuigen	Vliegreuren	322	550	–

Voor de uitoefening van de taken beschikt de KWNEED voorts over een bergingsvaartuig, een patrouillevliegtuig, surveillancevaartuigen, betonningsvaartuigen en een oliebestrijdingsvaartuig. Deze eenheden worden voor de kustwachttaken beschikbaar gesteld door de betrokken diensten van de betreffende ministeries. De financiering hiervan wordt bij de diensten van die ministeries geraamd en verantwoord.

Explosievenopruiming

De verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid in Nederland ligt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; het in dat kader opsporen en ruimen van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog (conventionele explosieven) is in beginsel een gemeentelijke aangelegenheid. Het opsporen en ruimen van geïmproviseerde explosieven alsmede het preventief onderzoek van locaties is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de politie en het ministerie van Justitie.

Indien en voor zover de taken die uit de nader geoperationaliseerde doelstelling voortvloeien, worden verricht in opdracht van militaire autoriteiten, vallen deze onder de militaire taakuitoefening. Voor zover civiele autoriteiten de opdrachtgever zijn, vallen zij onder de civiele taakuitoefening.

Het opsporen van conventionele explosieven kan geschieden door zowel civiele bedrijven als door de overheid. Het ruimen van explosieven is voorbehouden aan de rijksoverheid. Defensie voert deze permanente bijstandstaak uit. Het opsporen, de daaraan voorafgaande verkennende zoekacties en het ruimen van explosieven wordt binnen Defensie verricht door de Duik- en Demontegroep Koninklijke marine (DDG-KM), het Explosievenopruimingscommando Koninklijke landmacht (EOCKL) en de Explosievenopruimingsdienst Koninklijke luchtmacht (EOD-KLu). Elk van

deze diensten bestrijkt een specifieke regio van Nederland. Voorts is alles onder water en op zee de verantwoordelijkheid van de DDG-KM en zorgt het EOCKL voor de algehele coördinatie van de ruimingen in Nederland. Het kustwachtcentrum Nederland draagt zorg voor de coördinatie op zee.

De explosievenopruimingsdiensten verrichten civiele werkzaamheden in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van het ministerie van Justitie of van gemeenten. Het betreft de eerste verkennende zoekactie alsmede het opsporen en/of ruimen van conventionele of geïmproviseerde explosieven. Voorts wordt preventief onderzoek verricht van locaties. Voor noodgevallen zijn permanent ruimingsploegen op afroep beschikbaar. In 2003 is een *joint* EOD-kenniscentrum opgericht.

Een indicatie van de omvang van de activiteiten kan worden verkregen aan de hand van de cijfers over de voorgaande jaren:

Omschrijving activiteiten	Realisatie 2001	Realisatie 2002
Ruimingen	2 424	2 436
Zoekacties/opsporingen	63	71
Justitiële bijstand	150	125

Naast genoemde civiele taken wordt bij vrijwel alle uitzendingen van eenheden van de krijgsmacht naar gebieden van crises en oorlogsdreiging een beroep gedaan op personeel van de DDG-KM, het EOCKL en de EODKLu. De opdrachten aan deze diensten zijn zowel militair als civiel. Ze variëren van het steunen van Navo-bataljons bij het ruimen van aange troffen explosieven tot het opzetten van «mijnscholen» voor de opleiding van (buitenlandse) lokale ruimploegen.

Ontvangsten

Kustwacht Nederland

Ten behoeve van derden in Nederland worden op aanvraag navigatieberichten doorgegeven. Deze worden in rekening gebracht. Tevens worden op structurele basis navigatieberichten aan het Duitse ministerie van Defensie verstrekt. De raming van de ontvangsten bedraagt in 2004 € 0,2 miljoen.

Explosievenopruiming

De mate waarin en de manier waarop de verrekening van de uitgaven van civiele opdrachten plaatsvindt is afhankelijk van de soort dienst. Voor het opsporen van conventionele explosieven wordt de integrale kostprijs in rekening gebracht. Voor 2004 wordt hiervoor een ontvangst van € 0,9 miljoen geraamd. Voor het ruimen van die explosieven worden geen kosten in rekening gebracht.

Beleidsartikel 11 Internationale Samenwerking

Algemene beleidsdoelstelling

De internationale samenwerking draagt bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het Nederlandse veiligheids- en defensiebeleid. Het belang ervan is verder toegenomen in het licht van de in EU- en Navo-verband voorgenomen versterking van de Europese crisisbeheersingscapaciteiten. Die versterking – een van de speerpunten uit de beleidsagenda – is nodig om de effectiviteit en de doelmatigheid van de Europese defensie-inspanningen te vergroten. Het doel is dat:

- de schaarse middelen van Defensie zo optimaal mogelijk worden aangewend, waarbij prioriteit wordt gelegd bij het versterken van Europese militaire capaciteiten die de tekortkomingen, zoals geïdentificeerd in de «Helsinki Headline Goals» (HLG) en het «Prague Capabilities Commitment» (PCC), kunnen opheffen;
- de effectiviteit van de Europese defensie-inspanningen verbetert, door versterking van de samenwerking en coördinatie tussen de partners van de EU en Navo (tevens voorkomen van duplicatie van HLG en PCC activiteiten – benutten complementariteit en synergie);
- meer doelmatigheid wordt verkregen door het verder uitwerken van de modulegedachte, het intensiveren van de bi- of multilaterale samenwerking bij de verwerving van militaire capaciteiten, concentreren op «pooling of forces» en taakspecialisatie, waarbij een proportionele inzet wordt meegewogen;
- de Midden- en Oost-Europese (MOE-)landen zichzelf opwerken tot volwaardige partners waarmee Nederland militair-operationeel kan samenwerken. In dat kader ondersteunt Defensie de inspanningen van de MOE-landen om hun krijgsmacht zodanig te positioneren, inrichten en inzetten, dat een optimale bijdrage kan worden geleverd aan de internationale (en daarmee ook onze) vrede en veiligheid.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Bijdragen aan de gemeenschappelijke Navo-begroting

De Navo is de hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid. Het Navo-lidmaatschap is het primaire instrument om de integriteit van het eigen grondgebied te verzekeren. Het vergroot tevens de mogelijkheden tot handhaving van de internationale rechtsorde en veiligheid. Door bij te dragen aan de financiering van de internationale staven, de gezamenlijke middelen voor bevelvoering en communicatie en bondgenootschappelijke programma's draagt Nederland bij aan de instandhouding van de geïntegreerde militaire structuur van de Navo. Nederland kiest daarbij uitdrukkelijk voor de beleidslijn om de Navo-investeringen primair te richten op verbetering van gemeenschappelijke capaciteiten en pas in tweede instantie op infrastructurele aangelegenheden.

Versterking van de Europese militaire capaciteiten ten behoeve van de Helsinki Headline Goals (HLG) en het Prague Capabilities Commitment (PCC) (EVDB-voorziening en EVDB-intensivering).

De versterking van de Europese militaire capaciteiten, nodig voor een grotere Europese rol en een evenwichtiger lastenverdeling tussen de transatlantische partners, blijft een belangrijk speerpunt voor het defensiebeleid vanaf 2004. De versterking van Europese militaire capaciteiten richt zich op de verbetering van de aanpak van Europese militaire tekortkomingen, waarbij Nederland prioriteit stelt aan elementen die bijdragen aan zowel de realisatie van de HLG als het PCC.

Attachés

Militaire attachés dragen bij aan enerzijds de informatievoorziening van het ministerie van Defensie en anderzijds aan het informeren van bondgenoten en partners over het Nederlands veiligheids- en defensiebeleid.

Overige internationale samenwerking

Samenwerking MOE-landen

De samenwerking met MOE-landen is aan het veranderen als gevolg van de geopolitieke en daarmee samenhangende militair-strategische ontwikkelingen. Zo heeft de Top van Praag, eind 2002, ervoor gezorgd dat zeven MOE-landen op afzienbare termijn als Navo-bondgenoot kunnen worden beschouwd. Tot aan het lidmaatschap, volgens planning medio 2004, zal Nederland ondersteuning bieden in het toetredingsproces; daarna wordt samengewerkt op basis van gelijkwaardigheid en wordt de steunverlening periodiek afgebouwd. In 2004 en waarschijnlijk nog een aantal jaren daarna, zullen de resterende MAP-landen (deelnemers aan het Navo Membership Action Plan), Albanië, Kroatië en Macedonië, zowel multilateraal als bilateraal veel aandacht behoeven. Daarnaast is te voorzien dat de Oekraïne en de Russische Federatie om ondersteuning blijven vragen. Door de afname van activiteiten met de nieuwe Navo-landen, zullen financiële middelen kunnen worden aangewend voor de (overige) Balkan-landen en voor de Kaukasus- en Centraal Aziatische landen.

EU Satellite Centre en WEU Leaving Allowances

Nederland draagt proportioneel bij aan de uitgaven van het Satelliet Centrum van de Europese Unie en aan de WEU voor de pensioenvergoeding van het personeel van het Satelliet Centrum. Door deze bijdrage krijgt Defensie de beschikking over satellietbeelden ten behoeve van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

EU en OVSE-voorzitterschap

Nederland zal van 1 juli tot 31 december 2004 het voorzitterschap van de EU vervullen. In 2003 heeft Nederland het voorzitterschap van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).

Conventionele wapenbeheersing

Nederland is partij bij een reeks van internationale verdragen en overeenkomsten op het gebied van conventionele wapenbeheersing waaruit een uitgebreid stelsel van rechten en plichten voortvloeit. De uitvoering van de verplichtingen voortvloeiend uit deze overeenkomsten is sinds jaar en dag een aangelegenheid voor het ministerie van Defensie onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De Defensie Verificatieorganisatie draagt op dagelijkse basis zorg voor de fysieke uitvoering van ondermeer inkomende en uitgaande inspecties, informatieverstrekking en participatie in de sturingsorganen van de diverse overeenkomsten. In dit verband zijn het Verdrag over Conventionele Strijdkrachten in Europa (CSE-verdrag, van kracht sedert 1992) en het «Open Skies» luchtobservatie-verdrag (van kracht sedert 1 januari 2002) veruit het meest arbeidsintensief. Daarnaast leidt de uitvoering van de vertrouwenwekkende maatregelen uit het Weens Document 99 tot inspanningsverplichtingen van defensiezijde in de vorm van informatie-uitwisseling, inspecties en evaluatiebezoeken.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die ter beschikking staan voor het realiseren van de doelstellingen zijn in de volgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 11 Internationale verplichtingen (bedragen x € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Verplichtingen	137 029	204 369	240 096	220 923	172 256	207 376	194 720
Uitgaven							
Bijdrage aan de Navo	77 921	65 989	86 141	87 969	85 902	81 522	79 222
EVDB	16 750	33 127	128 700	108 600	69 300	104 500	91 844
Attachés	20 527	23 700	23 610	23 609	23 609	23 609	23 371
Overige internationale samenwerking	1 561	1 553	1 228	1 250	1 305	1 457	1 457
Totaal uitgaven	116 759	124 369	239 679	221 428	180 116	211 088	195 894
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	7 711	14 430	19 242	20 142	19 442	15 142	12 842

Activiteiten

Bijdrage aan de Navo.

Nederland draagt evenredig bij aan diverse met de bondgenoten onderling overeengekomen gemeenschappelijk gefinancierde Navo-programma's. Dit betreft de Navo-projecten in Nederland, het Navo Veiligheids- en Investeringsprogramma (NVIP), het AWACS-investeringsprogramma, het AWACS-exploitatiebudget, het militaire budget van de Navo en de administratieve kosten van de hoofdkwartieren en agent-schappen van de Navo.

Voor het AWACS-investeringsbudget geldt dat Nederland naar rato (3,6%) bijdraagt aan het «Mid Term Modernization Program» (MTRP) van de AWACS-vliegtuigen en aan de kosten van de inzet van de AWACS-vliegtuigen in Navo-verband. Door stijgende brandstofprijzen, wisselkoersverschillen en hoge kosten van met name het motoronderhoud, is in 2003 het AWACS-exploitatiebudget verhoogd en daarmee de Nederlandse bijdrage gestegen.

Het militaire budget (MB) van de Navo is gericht op het geheel aan exploitatiekosten van de Navo.

Versterking van de Europese militaire capaciteiten ten behoeve van de Headline Goals (HLG) en het Prague Capabilities Commitment (PCC) (EVDB-voorziening en EVDB-intensivering).

Nederland draagt naar vermogen bij om de geconstateerde tekortkomin-gen in de vier «key operational capability areas» op te heffen. Dit krijgt gestalte door enerzijds het aanpassen van (bestaande) nationale plannen waarmee in internationaal verband de doelmatigheid kan worden vergroot, anderzijds door additionele Europese projecten die worden gefinancierd uit de initiële EVDB-voorziening alsmede uit de EVDB-intensivering in het Strategisch Akkoord.

De volgende projecten zijn geïdentificeerd (gekoppeld aan de vier «key operational capability areas»):

1) *Verdediging tegen chemische, biologische, radiologische en nucleaire (CBRN) aanvallen.*

- *NBC-detectiecapaciteit verkenning/ombouw Fuchsen (C-gedeelte).* Het project voorziet in het verwerven van N(B)C-verkenningscapaciteit. Deze capaciteit bestaat uit middelen voor detectie en identificatie van chemische strijdmiddelen. Detectie van nucleaire straling dient eveneens mogelijk te zijn. Hiertoe dient de Koninklijke landmacht zes voertuigen Fuchs/EOV te modificeren naar de configuratie N(B)C (totaal € 16,9 miljoen);
- *Onderzoek B-verkenningsmiddel.* Defensie en TNO hebben een contract getekend voor de uitvoering van een eerste fase van het technologieproject Aërosol Alarm. Het Bio-Aërosolproject voorziet in de behoefte aan een alarmering, zodat tijdig de juiste tegenmaatregelen kunnen worden getroffen bij een aanval met biologische strijdmiddelen. De verwachting is dat deze middelen voor operationele inzet pas na het jaar 2005 beschikbaar zullen komen (totaal € 3,0 miljoen);
- *NBC-verkenning/ombouw Fuchsen (B-gedeelte).* Het project voorziet in het verwerven van een biologische verkenningcapaciteit. Hiertoe dient de Koninklijke landmacht drie voertuigen Fuchs/EOV te modificeren (totaal € 9,1 miljoen);
- *Invulling «Bronson-proposals».* Nederland onderzoekt de mogelijkheid tot samenwerking met Duitsland om een «Deployable NBC Analytical Lab» te realiseren. Voorts voorziet Nederland om een «NBC Event Response Team» in de NBC-compagnie op te nemen, die onderdeel kan gaan uitmaken van een «pool of capabilities». Daarnaast geldt het voornemen om met andere landen te investeren in een «Disease Surveillance System». Financiering geschiedt uit de EVDB-intensivering te weten: een investering van € 6 miljoen en de jaarlijkse exploitatie van € 325 000;
- *«Collective Protection» (COLPRO).* Nederland zal de huidige middelen uitbreiden om de inzetbaarheid en voortzettingsvermogen van eenheden in Navo- of EU-geleide operaties te vergroten. Financiering geschiedt uit de EVDB-intensivering en het betreft een investering van € 7 miljoen;
- *«Point Detection».* Verwerving van chemische detectiemiddelen om de inzetbaarheid en voortzettingsvermogen van eenheden in Navo- of EU-geleide operaties te vergroten, waarbij Nederland multinationale verwerving als uitgangspunt hanteert. Financiering geschiedt eveneens uit de EVDB-intensivering. Het betreft een investering van € 9 miljoen;
- *Overig NBC (Defensiebreed).* De Navo heeft haar lidstaten gevraagd te voorzien in de behoefte aan NBC-capaciteit. Om een bijdrage te kunnen leveren zijn hiertoe extra middelen vrijgemaakt binnen de EVDB-fondsen.

2) *Veilige verbindingen en commandovoering en «information superiority»*

- *TITAAN fase II.* Dit project maakt onderdeel uit van TITAAN. TITAAN is een beveiligd, flexibel en geïntegreerd communicatie- en informatiesysteem dat in staat is grote hoeveelheden spraak- en datacommunicatie te verwerken en het optreden over grote afstanden in elk terrein kan ondersteunen. TITAAN is modulair opgebouwd en maakt gebruik van civiele en NATO-standaarden. Tevens is dit systeem de «backbone»

- van de toekomstige *Network Centric Warfare (Operations)*. Het gaat daarbij om een bedrag van € 67,1 miljoen;
- *TITAAN/HRF(L) HQ*. Voor de transformatie van hoofdkwartier 1 (GE/NL) Corps naar High Readiness Forces (Land) Headquarter zijn initieel EVDB-gelden beschikbaar gesteld voor communicatie- en informatie-systemen (Titaan; € 40,7 miljoen). Door de aanvullende Navo-behoefte wordt het aantal TITAAN-systemen uitgebreid. De financiering vindt plaats uit de EVDB-intensivering waarbij de investering € 4,7 miljoen bedraagt. De exploitatie valt binnen beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht;
 - *Commandofaciliteiten LPD II*. Met de installatie van commandofaciliteiten op het LPD II kan Nederland tijdens crisisbeheersingsoperaties een internationale commandostaf leveren. De financiering vindt plaats uit de initiële EVDB-voorziening. De investering bedraagt € 36,9 miljoen;
 - *Unmanned (Reconnaissance) Aerial Vehicles (URAV)*. URAV's dienen om nagenoeg «real time» een strategisch en tactisch beeld van een operatiegebied te genereren teneinde besluitvorming te bespoedigen en verbeteren. De voorziene taakstelling van deze eenheid richt zich op het ondersteunen van lucht-, grond- en maritieme operaties van alle krijgsmachtdelen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om vele vormen van civiele dienstverlening te verstrekken. Het project URAV's betreft een samenwerking met Frankrijk dat op initiatief van de minister van Defensie tot stand is gekomen. Nederland onderzoekt in 2004–2005 samen met Frankrijk de (benodigde) capaciteiten van een nieuwe Medium Long Endurance (MALE) URAV. Doelstelling is om na afloop van de studieperiode vanaf 2008 een Nederlandse capaciteit aan MALE UAV's te kunnen verwerven voor een binationale (Frans/Nederlandse) URAV-eenheid. De Frans/Nederlandse samenwerking leidt tot de mogelijkheid om op een doelmatige wijze tot realisatie van de behoefte te komen en sluit aan op een binnen de Navo en de EU geprefereerde werkwijze;
 - *SOSTAR-X*. Nederland neemt deel aan de ontwikkeling van het «technology concept demonstrator» programma van een Stand-Off Surveillance and Target Acquisition Radar (SOSTAR-X), ter voorbereiding op de verwezenlijking van een bruikbare grondwaarnemingscapaciteit. De investering bedraagt € 4,6 miljoen en de financiering geschiedt uit de initiële EVDB-voorziening;
 - «*Alliance Ground Surveillance*» (AGS). AGS moet voorzien in de uiteindelijk gewenste grondwaarnemingscapaciteit, volgend op het SOSTAR-X programma. De Navo wenst in 2010 over een AGS-kerncapaciteit te beschikken. Nederland neemt proportioneel deel aan het multinationale programma. De financiering vindt plaats uit de EVDB-intensivering en de investering bedraagt € 116 miljoen;
 - *Waarnemings satellieten*. Een belangrijk onderdeel van een grondwaarnemingscapaciteit is het gebruik maken van satellietbeelden. Om hier invulling aan te kunnen geven, is het van belang om deel te nemen in een (multinationaal) satellietprogramma. Nederland kiest voor een stapsgewijze aanpak, waarbij in eerste instantie het gebruik van reeds beschikbare (commerciële) satellietbeelden zal worden geïntensiveerd.
- 3) *Interoperabiliteit en gevechtskracht van ontplooiende eenheden*
- *Transporthelikopters*. Nederland wil € 181,5 miljoen investeren in (middel)zware transporthelikopters. Onderdeel van de genomen

maatregelen voortvloeiend uit het Strategisch Akkoord en het Hoofdlijnenakkoord, is dat de verwerving van extra helikopters met twee jaar wordt vertraagd.

4) *Snelle ontplooiing en voortzettingsvermogen van strijdkrachten*

- «*Tracking en Tracing*». In 2001 is een begin gemaakt met de invoering van dit systeem dat inzicht moet geven in de goederenstroom naar en van het operatiegebied. Het systeem draagt bij aan de »rapid deployment« capaciteit van de Nederlandse krijgsmacht, hetgeen past in de HLG- en PCC-behoefte. Financiering vindt plaats uit de initiële EVDB-voorziening en de investering bedraagt € 8,8 miljoen;
- «*Reception, Staging and Onward Movement*» (RSOM). Nederland streeft ernaar om met het Verenigd Koninkrijk, Polen, Denemarken, Noorwegen en België een RSOM-capaciteit op te zetten, waarbij rol- en taakspecialisatie worden nagestreefd. Financiering geschiedt uit de EVDB-intensivering. De investering bedraagt € 12 miljoen en de exploitatie € 1 miljoen per jaar.

Voorts zijn in het kader van bi- en multilaterale samenwerking en coördinatie nog de volgende, reeds gerealiseerde, projecten relevant:

- in het kader van het Duits-Nederlandse luchttransportinitiatief heeft Nederland geïnvesteerd in het Duitse programma tot uitbreiding van de luchttransportvloot (€ 45,4 miljoen), in ruil voor trekkingsrechten;
- in samenwerking met het Verenigd Koninkrijk wordt een «role 3» veldhospitaalcapaciteit ingericht (financiering uit de initiële EVDB-voorziening, investering € 4,6 miljoen);
- op vliegbasis Eindhoven is met de andere deelnemende landen van de European Air Group de «European Air Transport Coordination Cell» (EACC) opgericht (financiering uit de initiële EVDB-voorziening, investering € 922 000). Recent is daar voor een proefperiode van een jaar de multinationale «Sealift Coordination Cell» bij gecoloceerd;
- Nederland levert met de uitbreiding van de Koninklijke marechaussee met 100 functionarissen een bijdrage ter versterking van het externe optreden van de EU, onder andere bij de opbouw van een capaciteit voor civiele crisisbeheersingsoperaties;
- ten slotte wordt met Duitsland samengewerkt om een doelmatiger organisatie van een flexibele, modulaire luchtverdedigingcomponent te bereiken (Future Ground Based Air Defense).

Attachés

Momenteel ontvangen 105 defensiemedewerkers een vergoeding volgens het Dienst Buitenlandse Zaken Voorzieningenstelsel (DBZV). Deze medewerkers zijn werkzaam op 25 Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland.

Overige internationale samenwerking

Medio 2004 zullen de Baltische Staten, Bulgarije, Roemenië, Slovenië en Slowakije naar alle waarschijnlijkheid toetreden tot de Navo. Vanaf dat moment zal de samenwerking met deze landen meer gelijkwaardig worden en is minder geld nodig voor de ondersteuning van die landen. De hulp aan de resterende MAP-landen (Albanië, Macedonië en Kroatië) en de regionale ondersteuning aan de landen in de Balkan, de Kaukasus en Centraal- Azië blijft echter wel deel uitmaken van het MOE-beleid. In dit kader zijn internationale cursussen ontwikkeld op het Instituut Defensie Leergangen. Daarnaast is gekozen voor samenwerking met het Verenigd

Koninkrijk bij de opzet van de Junior Staff Officers Course (JSOC) in Slowakije; hierbij is sprake van co-financiering met het ministerie van Buitenlandse Zaken (vredesfonds).

Nederland draagt bij aan de Europese Unie voor de uitgaven van het Satelliet Centrum en aan de WEU voor de pensioenvergoeding van het personeel van het Satelliet Centrum. De contributie wordt vastgesteld op basis van de door de WEU en EU goedgekeurde budgetten.

De EU en de OVSE zijn in verband met het Nederlandse voorzitterschap voor de duur van 2 jaar met een medewerker uitgebreid. In de periode 2003–2005 kan rekening worden gehouden met een verhoogde deelname van Nederland aan missies ten behoeve van de OVSE.

De uitgaven voor de voorzitterschappen OVSE en EU bedragen voor 2004 € 3,9 miljoen en voor 2005 € 0,9 miljoen.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel weergegeven

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2004		2005		2006		2007		2008	
Totaal geraamde kasuitgaven		239 679		221 428		180 116		211 088		195 894
Waarvan juridisch verplicht	44%	105 929	48%	106 878	59%	105 566	50%	105 638	54%	105 638
Waarvan complementair noodzakelijk	9%	22 300	10%	22 300	12%	22 300	11%	22 300	11%	22 300
Resterende plannen	46%	111 450	42%	92 250	29%	52 250	39%	83 150	35%	67 956
Totaal	100%	239 679	100%	221 428	100%	180 116	100%	211 088	100%	195 894

